

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ ורף ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זֶהר הַקְּדוֹשׁ הַמְּבַאֵר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

יד עיקר מצות צדקה
הוא הנאת העני
מילתא חדת"א

רב הכנה למצוה
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ב הצדיקים מאמינים ויודעים שכל
הנהגת הטבע היא כולה השגחה
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובזרת בחיים • מכתלי בית הדין • מגדנות

דברי סופרים | יסוד בנין האמה הישראלית היה לאחר יאוש גמור, הלמוד לכל אדם בל יתיאש בשום מצב א

סוד ישירים | לעתיד יראה הקב"ה לכל אדם שלא נאבד ממנו שום דבר ויש לו אחרית ותקנה א

חיושי הר"ם | יבטח בהשם יתברך אף בדבר שאינו יכול להתקיים בדרך הטבע א

מהר"י בעלזא | אפלו אם אין התפלה עושה פרות מיד היא שמונה וכאשר נצרף לישועה נענה מפקה א

אמרי יהושע | בעל פסחון מסייע לו השם יתברך כמו שהתפלל תפלה מיוחדת א

אמרי נעם | הצדיקים מאמינים ויודעים שכל הנהגת הטבע היא כלה השגחה ונס ב

דברי ישראל | כלל גדול בפרנסה להשליף על הקדוש ברוך הוא יהבו ב

זרע קדש | כשם שהש"י אין סוף כך אין סוף לעבודתו כך ככל שמתעלה האדם יחפש להוסיף יותר ויותר ג

מקור ברוך | ההבדל בין אברהם אבינו ללוט ג

מבשר טוב | מחובת החנוף שלא להסתיר את רגשות הקדש שבקרב האב ג

זאת זכרון | באור דברי הילקוט שמאכלו של אברהם אבינו היה אף שונים ג

מאמרי אדמו"ר הזקן | בחינת 'אור ישר' ואור חוזר' ג

כן בייתי | השכינה הקדושה מחפשת מקום לשרות בארץ ומוצאת זאת אצל הצדיקים הקדושים ד

שערי תשובה | מהות האהבה הנצרכת לעבודת הבורא ד

שם משמאל | הטעם מדוע לפנים היתה אהבה גדולה בין החסידים ואחר כך התבטלה ה

דברי שלום | כאשר משיג בהירות יבקש רחמים שלא תסור ממנו ה

דברי אלימלך | בזמן הגלות אפלו מעשה מועט מתקבל לרצון ה

שפת אמת | על האדם להתבונן שמעשיו נוגעים לדורות ה

מאור ושמש | כאשר הצדיקים בדבקות גדולה צריכים להביט על דבר גשמי כדי שייכלו להשאיר בעולם הזה ה

זאת זכרון | מעשה נורא מאחד מהקדושים אשר בארץ ה

תולדות אדם | התלהבותו של הרה"ק מבארדיטשוב זיע"א לקראת נטילת ארבעה מינים ה

חמדת דוד | אין לנטות חלילה מדיני התורה ה

מהר"ש מבבלזא | יראת ה' טהורה בלא שום תרוצים ותואנות ה

בית ישראל | ימי הנעורים העקר לעבודת ה' ה

זכותא דאברהם | תשוקת המלאכים לחביבות המצוות שמקומים בני ישראל ה' דברי שלום | בעת שיצרו מתגבר עליו ידע שהפצים להעלותו למדרגה יותר גבוהה ו

מאמר מרדכי | 'הששענו תחת העץ' - הסתופפות בצל צדיקים ו

באר לחי רואי | השפעת הקדשה מהצדיק מרגשת רק אחר הנסיעה ממנו 1

קדשת לוי | כשהצדיק רואה בני אדם מבחין אם מעשיהם הגונים 1

מאמר מרדכי | 'ורחצו רגליכם' - המנעות מגשמיות 1

תפארת שלמה | 'כד חזויהו דהנה שרי ואסר' רמו לקדש עצמך במתר לה' 1

אהבת שלום | טוב להזכיר בפה 'שבת' בשבת קדש 1

בית אברהם | כפי נקיות האדם מפגמים מרגיש את קדשת השבת 1

אמרי חיים | מדת האהבה וממתקת הדינים ולכן יושבים חסידים יחדו ומזמרים באהבה ודבקות 1

קדשת לוי | מצוות שיש בהם הנאת הגוף מחייב שלא תהא בהם פניה 1

אגרא דכלה | הנשמה יתרה נהנית מאד מברכת המזון 1

תולדות יעקב יוסף | כשם שאפשר להרהר במשא ומתן בתפלה כך אפשר לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד בעסקו במשא ומתן 1

אמרי שמואל | קיום 'אחרי ה' אלוקים תלכו' על ידי 'שויתי ה' לנגדי תמיד' 1

מאור ושמש | בכל מקום שהצדיק הולך השם הנה לנגד עיניו לתור לו הדרך ז

דעת משה | דברי המגיד מקווינין זיע"א ז

נעם אלימלך | כששם הנה לנגד עיניו הוא סימן שתקון חטאיו ז

אגרא דכלה | צדיקים אינם נושאים עיניהם עד שישפטו בעין שכלם שהוא תואם עם חקי התורה ז

פני מבין | השראת השכינה על שפל רוח אף בעת הצלקתו ז

רבי יחיא צאלח זצ"ל | ה' בקר את אברהם רק ביום השלישי בגלל המלאכים ז

ישא ה' | גם רפאל נשלח לשליחות אחת ז

גבעת פנחס | הליכה בדרך מפינה את המאכלים ז

שפתי ישירים | רפואת אברהם אבינו במאמר המלאך 'כן תעשה' ח

ויאמר שאול | צרי עין ממונם נחסר ח

כתב סופר | חסרון אמונתה של אשת לוט כשהביטה אחריה ח

גבעת פנחס | בני נח מצוים על שבועה בשם ח

תועפת ראם | ליצחק לא נתן זמן לחשוב על העקדה ח

תפארת יהונתן | זריזותו של אברהם אבינו לעקוד את יצחק מיד ולא התמהמה עד שיהיו לו בנים ט

קול אליהו | ישראל נזונים בעולם הזה בזכות זריזותו של אברהם אבינו ט

תפארת יהונתן | זריזותו של אברהם אבינו כמו יצחק בנו ט

נתיבות עולם | מעלת הזריז יותר מהמלאכים העליונים ט

פתח עינים | אכילת פרות המצוה בעולם הזה ט

מדבר קדמות | הזריז במצוות ראוי לשקר מן הדיון ולא נאמר עליו 'מי הקדימני' ט

נפש כל חי | הזריז למצוות זוכה לאריכות ימים י

מעשי צדיקים י

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יג

בס"ד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת וירא

אל יאוש

דברי סופרים

רבי צדוק מלובלין זיע"א

יסוד בנין האמה הישראלית היה לאחר יאוש גמור, הלמוד לכל אדם בל יתיאש בשום מצב

אין ליהודי להתיאש משום דבר, בין בעניני הגוף כמו שאמרו (ברכות י) אפלו חרב חדה על צוארו אל ימנע מהרחמים, בין בעניני הנפש, אפלו נשתקע למקום שנשתקע וחסא בדבר שאמרו ו"ל (זה"ק ח"א ריט): שאין תשובה מועלת חס ושלום, או שתשובתו קשה, או שרואה עצמו משתקע והולך בעניני עולם הזה, אל יתיאש בעצמו לומר שלא יוכל לפרש עור, כי אין יאוש כלל אצל איש יהודי, והשם יתברך יכול לעזר בכל ענין.

וכל בנין אמה הישראלית היה אחר היאוש הגמור ד'אברהם ושרה זקנים' וימי מלל לאברהם הניקה וגו', שלא עלה על דעת אדם עוד להאמין זה וכו', מאת ה' היתה זאת שיהיה בנין האמה דוקא אחר היאוש הגמור שלא האמין שום אדם ואפלו שרה שתפקד עור.

כי זה כל האדם הישראלי – להאמין שאין להתיאש כלל, דלעולם השם יתברך יכול לעזר והיפלא מה' דבר, ואין לחקר בתקירות למה עשה ה' ככה. וכן הישועה דלעתיד נאמר (ישעיה נג א) 'מי האמין לשמעתנו וגו'', וכן אמרו (סנהדרין יא) דאין בן דוד בא עד שיתיאשו מן הגאולה (אות ט):

סוד ישרים

רבי גרשון חנוך מראדזין זיע"א

לעתיד יראה הקב"ה לכל אדם שלא נאבד ממנו שום דבר ויש לו אחרית ותקוה

ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים כל השמע יצחק לי ותאמר מי מלל לאברהם היניקה בנים שרה וגו' (כא ו-י) הלשון 'צחוק' נופל על דבר הנאבד מדעת אדם ואפס ממנו תקנה, וכשמראה השם יתברך אחר כך לזה האדם שמעולם לא נאבד ממנו כלום, ישועה פז נקרא 'צחק עשה לי אלהים'. וכן הישועה של תחית המתים נקרא צחוק, כדאייתא בזהר הקדוש (ח"א קלו): 'ואלה תולדות יצחק' שיצחקו הצדיקים לעתיד לבא וכו'.

כי בתפיסת דעתו של אדם נראה שנעדר ונאבד חס ושלום לגמרי - עד שאינו מתעורר בלבבו אפלו שום תפלה, כי נראה לו שזה הוא מהנוראות אשר לא נקנה. **ולעיתיד**, כשיעזר השם יתברך, יהיה מנהיר לישראל שמעולם לא נאבד מהם שום לבוש, פדכתיב לתת לך אחרית ותקנה' (ירמיה כט יא), הינו שישראל יכירו בתפיסת דעתם שהיה להם קו ותקנה גם למפרע לאותה הישועה, ומזה יהיה אז כל הצחוק:

חדושי הרי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

יבטח בהשם יתברך אף בדבר שאינו יכול להתקיים בדרך הטבע

ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה (יח יב). כי שרה לא ידעה שמבטיחים בשליחות השם יתברך, רק שמברכין בדרך ברכה שיהיה לה בנים, וצחקה. ועל זה אמר השם יתברך, כי צריך האדם להיות בטוח בהשם יתברך ולא להתיאש עצמו, ולא יהיה שום דבר רחוק בעיניו כלל:

מהר"י בעלזא

רבי יהושע מבעלזא זיע"א

אפלו אם אין התפלה עושה פרות מיד היא שמונה וכאשר נצרך לישועה נענה מכה

וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה (יח יז). צריך להבין למה היה אברהם מרבה בתפלה יותר עבור הרשעים האלה, ומסתמא יש בזה איזה דבר. וביותר שאמר ה' המכסה אני וגו', וזה מורה שרצון ה' היה שיתפלל אברהם אבינו עליו השלום עליהם, גם מה דכתיב אחר כך 'כי ידעתי למען וגו', צריך הבנה מה זה נתנית טעם אשר לפניו.

אמנם יש לומר על פי המבאר בספרים שאם איש ישראלי מתפלל, אף אם לפעמים אינו עושה פרות מיד שיהא נענה לאתרו, אף על פי כן היא שמונה נצח לעולמי עדי, ואם לפעמים מתגלגל הדבר שאיש ישראלי צריך להנשע מעין אותה ישועה, אזי התפלה ההיא מתעורר ומעוררת עליו רחמים מחסדי ה' ברוך הוא, ולכך **כי ידעתי וגו' למען אשר יצוה וגו'**, כינון שבניו ילכו בדרך תורת ה', ראויים הם

לעורר עליהם תמיד רחמים וחסדים. **ולזאת** גלה ה' לאברהם אבינו עליו השלום שרופה לאבד הרשעים האלה, כדי שיתאמץ בתפלה, אף שבאמת לא פעל בתפלתו אז עליהם, שאפלו על ידי צרוף עם הקדוש ברוך הוא לא מצא, מכל מקום הרויח בתפלתו זה שהיא שמונה נצח לבני בניו עד הדור האחרון, אם יצטרכו לעורר עליהם רחמי וחסדי ה' על ידי צרוף ה' עמם, אזי מתעורר התפלה שהתפלל אברהם אבינו עליו השלום, ונושעים על ידי זה גם כן:

דרכי אמונה ובטחון

אמרי יהושע

רבי אורי יהושע אשר אלחנן מפוריסוב זיע"א

בעל בטחון מסייע לו השם יתברך כמו שהתפלל תפלה מיחדת

הנה שמעתי על שם אבי אדוני מורי ורבי זצלה"ה, וכמדומה שאמר מפי רבנו הקדוש מלובלין זצלה"ה זיע"ה, הפרוש של 'פתשליף את הילד פחת אחד השיחים' (כא טו), שהשליכת הילד היה 'פחת' הינו במקום 'אחד השיחים', הינו התפלות המיוחדות, ששיח הוא לשון תפלה, עד כאן.

והכונה הוא כמאמר הכתוב (תהלים נה כג) 'השליף על ה' יתברך', הינו כשהאדם משליף את עצמו מנגד, רק שמשים כל בטחונו בהשם יתברך, אזי השם יתברך עוזר לו.

דחית השפע על ידי עשית עצות ותחבולות

כמו ששמעתי מפי אבי אדוני מורי ורבי זצלה"ה שהשפע מן השמים היא כמו ספינה העומדת אצל החוף, שבקל יכול האדם לדחותה מן החוף, כן השפע שיורד מן השמים והיא סמוך אצלו שיכול לקבלו, והיצר הרע מחעה את האדם ומרמה לו, שיחשב בדעתו שישכיל בעסקיו על פי שכלו, ובזה הוא מדחה את השפע חס ושלום.

באור 'הרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי'

וזהו פרוש הגמרא (קידושין פב.) שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי, שחשבתי בדעתי להשכיל בעסקי ולעשות פעולות, על ידי זה 'קפחתי את פרנסתי', [קפחתי] הוא מלשון פקח שהוא אותיות 'וקפחתי', שחשבתי להיות פקח בפרנסתי על ידי

אומרים אלהא דאברהם עגנו היו נצולים בזכותו. כי אתנהג עמו תמיד בנסים ונפלאות. ושפיר שיך סמיכות הפסוקים, עין ברש"י ו"ל.

ולזה איתא בדברי האר"י ו"ל (לקוטי תורה ישעיה) בפסוק (ישעיה מו ו) 'אני ראשון ואני אחרון', אשר אותיות לפני הוי"ה הם 'טדהד', ואותיות שאחר הוי"ה הם 'כוור' ושניהם עולה 'אני'. ונדרכנו הוא להראות אשר גם הלבושים של הוי"ה עולה 'אני'.

כי צריך האדם לידע אשר גם הלבושים הם כביכול מאתו יתברך וגם הטבע הוא שלו וזהו 'וה' אמר המכסה 'אני', הינו אשר גם הפסוי והלבוש (שלא) [של] הוי"ה עולה 'אני' להראות את אשר אני עושה את הכל וכנ"ל :

דברי ישראל

רבי ישראל ממונדו"ץ זיע"א

כלל גדול בפרנסה להשליך על הקדוש ברוך הוא יתבו

'בקש' לעמוד, אמר לו הקדוש ברוך הוא שב ואני אעמד ואתה סימן לבניך (רש"י יח א). הינו פידוע שהעקר לפרנסה הוא כמו שנאמר (תהלים נה כג) 'השליך על ה' יתברך והוא יכלכלך', לא שיהיה משקע ורדוף במשא ומתן.

זה שהוא מרמו 'בקש לעמוד' – הינו כשמשטה רגלו חלילה ומבקש להעמיד במרחב רגלו פנ"ל, אומר לו הקדוש ברוך הוא 'שב' במנוחה, הינו השליך על ה' יתברך, 'ואני אעמד' במרחב רגלך, הינו 'והוא יכלכלך', ודי למבין:

ומאמינים רק בטבע, על פן הקדוש ברוך הוא מתנהג עמם גם פן רק בדרך הטבע. **אבל** לא כן עם בני ישראל, ובפרט הצדיקים, אשר אף שהקדוש ברוך הוא מסתיר את התנהגותו כביכול, עם כל זה יודעים ומבינים שהכל מאתו, וגם הטבע הוא אצלם לנס, כי גם הטבע הוא מכחו, ואין דבר נפרד ממנו יתברך. והתנהגות הטבע ודבר הנעשה שלא על פי טבע, הכל שוה אצלם.

וכמו שאיתא בספר הקדוש נעם אלימלך בפסוק יתצחק שרה' (בראשית יח יב), אשר חלילה שרה הצדקה לא הייתה בחסרון אמונה, רק שהיה לה לפלא גדול אצלה. ועל זה הקפיד הקדוש ברוך הוא, כי אין זה דרך הצדיקים. כי מה חלוק יש אם אשה תלד לעשרים שנה או למאה שנה, הלא גם מה שמולידה לעשרים הוא נס גדול, עין שם בדברי.

ולזה עושה הקדוש ברוך הוא נסים עם הצדיקים, ומתנהג עמם למעלה מן הטבע, כי כביכול אינו פועל כלום אצלם בהתנהגות הטבע, כי גם אז יודעים השגחת הבורא ברוך הוא, ואין [לו] להסתיר עצמו מהם כביכול.

הרמז בפסוקים

וזהו וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה, הינו אשר אי אפשר לכסות ממנו כביכול, בכל דבר יודע אשר אני עושה, אף שהוא מסתר בלבושא. אם פן אין חלוק, ואתנהג עמו בכל ענינים בדרך נס.

וזהו ואברהם היו יהיה לגוי גדול ונברכו בו כל גווי הארץ, ואיתא במדרש (בראשית רבה לט יז) אפילו ספינה שבנים, כשהיו

עצות ותחבולות שלי, על ידי זה דחיתי השפע חס ושלום.

כי אין להאדם לעשות שום דבר בשכלו, רק לידע שהקדוש ברוך הוא מפרנסו והוא יעסק במשא ומתן, כי כל אדם מחיב לעשות איזה דבר בשביל פרנסה, כמאמר הפתוב (דברים טו יח) 'וברכתך בכל אשר מעשה' הינו לעשות בנינו, אבל לעשות תחבולות בנינו בזה יש חשש שלא לדחות חס ושלום השפע, רק צריך לעשות ולעסק במשא ומתן בבחינת 'השליך על ה' יתברך' וכנ"ל.

באור הפסוק 'ויפקח ה' את עיניה ותרא באר מים חיים'

וזהו מאמר הפתוב ויפקח ה' את עיניה ותרא באר מים חיים (כא טו), ולא נאמר שנברך באר מים חיים, משום דבאמת היה הבאר בסמוך לה, רק שמקדם לא זכתה לראות את הבאר מתמת שחשכה עצות ותחבולות האף שיבוא לה מים, ואחר כך כשהשליכה את הילד תחת אחד השיחים ובאתה לבחינת 'השליך על ה' יתברך' וכנ"ל, מיד היה השפע אצלה וזכתה לראות הבאר שהיה באמת אצלה:

אמרי נעם

רבי מאיר מדו"קוב זיע"א

הצדיקים מאמינים ויודעים שכל הנהגת הטבע היא פלה השגחה ונס

בפסוק וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה (יח יז). יש לרמז על דרך הפתוב (דברים לא יח) 'ואנכי הסתר אסתיר פני', אשר כביכול השגחת הבורא הוא מקסה ונסתר בכמה לבושים, ומתנהג העולם על פי הטבע בכדי שיהיה בחירה. והרשעים מכחישים חלילה את ההשגחה,

פרשת וירא

וירא אליו ה' פאלני ממרא (יח א)

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

כשם שהש"י אין סוף כך אין סוף לעבודתו כך ככל שמתעלה האדם יחפש להוסיף יותר ויותר

הכתוב מרמו לנו בזה עבודתו של אברהם אבינו עליו השלום, איך הייתה עבודתו תמה ושלמה, כי הנה יש בני אדם שמתחילין לעבד ה' באמת, ועל ידי זה משיגין איזה מדרגה, ונדמה להם שכבר השיגו עבודתו יתברך שמו בשלמות, וכבר הם צדיקים גמורים אשר אין למעלה מהם. **ובאמת** לא ידעו ולא יראו ולא יבינו,

גבוה מאד, והולכים במדרגות אל המגדל, ואצל כל מדרגה ועליה שעולין יש חדרים מאוצרי המלך שמאירים מאד. והפסיל ההולך וכונתו לילך אל המלך להשתעשע עם המלך, אבל פניו שעלה איזה מדרגות ורואה חדרים שמאירים מאד, סובר ששם המלך ופונה לשם.

אבל באמת היה לו להבין אלו היה שם המלך למה עולין עוד למעלה מדרגות גבוהים יותר מאלו החדרים, והיה לו להוכיח ולהבין מזה שעדין לא בא לחדר המלך, ולא לפנות אל שום מקום וחדר המאיר, רק לעשות שלו ולעלות יותר ויותר להתקרב אל המלך.

וטח מראות עיניהם, מהשפיל לבותם, כי הוא יתברך שמו אין סוף ואין קץ לתכלית עבודתו, ואין להביט על עצמו על שום מדרגה שיש לו, שיתפשט עצמו בזאת המדרגה.

רק ידרש ויחקר תמיד יותר אחר עבודתו, ואף אם יהיה לו כל מדרגות צדיקים, עם כל זה יבין שעדין צריך לו לחקר אחר עבודתו יתברך שמו יותר, פי בודאי עדין לא בא לתכלית עבודתו, פנין שהוא יתברך שמו אין סוף ואין קץ ואין תכלית.

משל נאה מהה"ק מבארדיטשוב זיע"א

והרב הקדוש מבארדיטשוב אמר משל על זה, למלך שעשה לו מגדל

למוד הנ"ל מאברהם אבינו

וכן הנה אברהם אבינו עליו השלום בכחינת המעלה הזאת, ולא פנה לשום מדרגה, אף שפבר נראה אליו ה', לא היה מחשב שפבר השיג עבודת ה' בשלמות, רק היה נדמה בעיניו רק כמתחיל לעבד ה', ובקש עבודתו יתברך שמו לשאל איה מקום כבודו, ולא אמר [בלבו] הלא פבר יודע אני פיון שנראה אלי ה', פי הבין וידע שיש עוד מדרגה גבוהה יותר וכו'.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שאמר פאן וירא אליו ה', ועם כל זה והוא ישב פתח האהל, שהיה בדעתו שעמה הוא עדין בפתח הפניסה לעבודתו יתברך שמו פנ"ל.

וזה שרמזו בראשי תבות וירא אליו יי' ראשי תבות איו, שאף שנראה אליו ה', אמר אברהם איה כבודו יתברך שמו לבקשו, פי ידע פנ"ל שעדין צריך לבקשו, פי יש בחינות גבוהים מעל גבוהים:

וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו (י"ח)

(ב)

מקור ברנף

רבי ברנף מסערת וויזניץ זיע"א

ההבדל בין אברהם אבינו ללוט

אצל אברהם אבינו נדמו המלאכים כאנשים, כמו שאמר שלשה אנשים נצבים עליו, לעמת זאת אצל לוט פתיב ויבאו שני המלאכים (יט א), שבאו בדמותם כמלאכים ממט.

ויש לפרש ברנף צחות: המלאכים בראותם התנהגותו של אברהם אבינו בקדושה ובטהרה, רצו גם פן להיות פאנשים על פני האדמה, ולכן נדמו אליו פאנשים. אולם כשבאו אצל לוט וראו הליכותיו, אמרו שמוטב להיות מלאך מאשר אדם בעולם הזה, ובאו אליו בדמות מלאכים:

ואל הבקר רץ אברהם וגו' ויתן אל הנער וימחר לעשות אתו (זה ישמעאל, לחנכו במצות,

רש"י (יח ז)

מבשר טוב

רבי פן ציון שומחה מאיר מביאלא זיע"א

מחובת החנוף שלא להסתיר את רגשות

הקדש שבקרוב האב

ובכלל יסוד חשוב של דוגמא אישית נכלל ענין נוסף, שלא זו בלבד שצריך ההורה שיחנך מפנימיות לבו ושללא יהיה אחד בפה ואחד בלב, אלא אף הורה

שיש בו יראת שמים אמתית בפנימיות לבו, צריך להזהר לא להצטנע ולהסתיר את הליכותיו, אלא אדרבה זהו חלק מתפקידו להראות ולהוות דוגמא אישית לבניו, וזהו חלק מחובת החנוף שיש לו.

ודבר זה למדים אנו מדברי הגמרא בבא מציעא (י"ב:) שפתיבה בענין המלאכים שבאו לבקר את אברהם אבינו עליו השלום ביום השלישי למילתו, שהתעסק בהם ובצרכיהם במסירות ובחביבות.

ומבאר שם בפסוקים, שחלק מהדברים עשה אברהם בעצמו וחלקם נתן לישמעאל שיעשה, ובאבות דרבי נתן (פ"א) איתא: ויתן אל הנער וימחר לעשות אתו, נתן פיר ישמעאל בנו פדי לחנכו במצות.

ומכל מקום פתיבה שם בגמרא: אמר רב יהודה אמר רב, כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו עשה הקדוש ברנף הוא לבניו [בהיותם במדבר] בעצמו. וכל מה שעשה אברהם על ידי שליח עשה הקדוש ברנף הוא לבניו על ידי שליח, וכו', עין שם.

הרי שנענש אברהם אבינו על כך שהביא למלאכים את המים על ידי ישמעאל ולא טרח להביאם בעצמו. והדבר תמוה שהרי לא עשה זאת אלא בכדי לחנך את בנו ישמעאל במצות, ומפני מה אפוא נענש על כך שלא הביא למלאכים בעצמו.

והנראה שזה בא להורות לנו בדרכי החנוף, שצריך האב בעצמו להראות לילדיו את גדל חביבות המצוה בעיניו, ובכך שיתעסק בעצמו עם המצוה ויטרח בעשייתה יראה לבניו את גדל ערך המצות ויהיה להם דוגמא אישית פמה רב ערך המצות בעיניו.

ולא מספיק מה שמורה להם לעשות פן, ואף לא מספיק פמה שהוא עצמו אוזח בזה בפנימיות לבו, אלא כל היכן שיכול צריך להראות לילדיו את גדל חביבות המצות ויקרתם, ובכך מהנה להם דוגמא חיה ומחנך אותם ומשריש בהם את הדרך אשר לכו בה ואת המעשה אשר יעשו (חידוד):

והוא עמד עליהם (יח ח)

זאת זפון

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א

באור דברי הילקוט שמאכלו של אברהם

אבינו היה אלף שורים

וכן איתא (ילקוט רמז תשס"ה) באברהם אבינו עליו השלום שאכל אלף שורים, ודאי

שלא היה בו שום גשמיות, פדכתיב והוא עמד עליהם שהיה איתו עליהם, והיה מרכבה לשכינה בגופו. וזה אם הרב דומה למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו (מ"ק ז).

אך יש לומר, שאיתא בשלשה דברים [דומין] למלאכי השרת ובשלשה לבהמה, אוכלים ושותים ופרים ורבים ומתים. והצדיקים בכלם דומים למלאכים, פי פאכילה ושתיה פונתם לעבודת הבורא ברנף הוא. וכאשר הקדוש ברנף הוא נותן שכל ללב אדם, פנונת גם בהם (פרשת אמור):

אודה נא ויראה הפצעקתה הבאה אלי עשו גו' (יח כא)

מאמרי אדמו"ר הזקן

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

בחינת אור ושר' ואור חזר'

לכאורה אינו מוכן ספקות זאת אם פצעקתה הבאה כו', ומי איפא ספיקא קמיה שמציא וכו'. אף הענין הוא, פידוע דיש בחינת אור ושר' שמצד מדת החסד, ובחינת אור חזר' שהוא מצד בחינת הגבורות וההסתלקות, והוא מדת הדין והצמצום. והם ב' הפפיים, שזה מתפשט בלי שעור וזה מתצמצם בלי שעור. ותמיד המה מנגדיים גדולים.

ולחיות פי בהכרח שיהיה רק פפי אחד משניהם, והינו לפעמים כמו מדת הדין ולפעמים כמו מדת החסד, ואין אחד מושל בשל מנגדו כלל, פי אין החסד מצוי כלל בשעת הדין ואין הדין מצוי כלל בשעת החסדים, פנראה בחוש אצל אדם המתחונן.

אך זהו דוקא פשנשלמה מדתו של אחד מהם כמו שהיא המדה בשלמותה, אם לחסד או לדין, אזי או כלו חסד או כלו דין כו'. אף פשלא נשלמה המדה על שלמותה, שאז יש כח למדה המנגדת לשלט גם פן ולהפוך מן הקצה כו'.

לזאת צריך שיגד אור השכל ממקורו לעין ולפקח בזה, ואם לא נשלמה

מדת הדין על ידי שלמותה, על דרך משל יעשה פשר דבר ביניהם, דהינו שישפט במדת הבינוני, והוא מדת הרחמים, שהוא לא פמדת הדין ולא פמדת החסד אלא בחינת הכרעה, אכל היא נטיה לחסד יותר מן הדין מצד הרחמים וד"ל.

באור הפסוק על פי הנ"ל

וזהו אודה נא ויראה, פרוש ממקור החכמה ירד לראותה ולעין למטה בהעלאת

• לשונות של אור •

לו ה' תברך (פסוק יב שמ) 'כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני', הקדוש ברוך הוא ירד לסוף דעתו וגלה שדעתו היה לשחטו, ובפרט למה שכתבו רבותינו ז"ל (ספר הרוקח, כב יד) כי שחט בו מקצת:

הטעם שעלה בדעת אברהם אבינו שרצה הקדוש ברוך הוא לשחט את יצחק

אבל מכל מקום קשה, מה עלה על דעת אברהם אבינו והיאך האמין דבר זה שפגת הקדוש ברוך הוא לשחט את בנו. ונראה לעניות דעתי אם אפשר, משום דאברהם היה חסד גמור ויצחק היה גבורה מדת הדין, ורצון השם הוא שיהיה הדין נכנע תחת החסד, חשב אברהם אבינו עליו השלום שרצון השם שישחט יצחק, שזה הוא הכנעה גמורה של הדין ותגברת החסד, וכיון שחשב שזהו דעת עליו ורצונו עשה בשמחה ולא עכב.

ומזה נודעת אהבת אברהם השלמה, דכיון שסבר שזה רצון השם וזה שלמות אילן העליון עשה באהבה רבה. ולפיכך אמר לו ה' כי ירא אלהים אתה, דהינו ירא ממתת הדין שהוא 'אלהים', ולפיכך עשית זה להכניע הדין:

• לשונות של אור •

אחדות

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

הטעם מדוע לפנים היתה אהבה גדולה בין החסידים ואחר כך התבטלה

כבר הגדנו מה ששאל כ"ק זקני אדמו"ר זצלה"ה מקאצק מדוע לפנים היתה האהבה גדולה כ"כ בין החסידים מה שלא נמצאה כ"כ בעתים האחרונות. והשיב כי יש בשמים היכל אהבה, והרה"ק רלו"י זצלה"ה מברדיטשוב פתח אותו היכל, ומזה נעשתה האהבה כ"כ גדולה בין החסידים, אך כאשר הרשעים השתמשו ג"כ באהבה זו לאהבות חיצוניות נמנו צדיקי הדור וסגרו את היכל הזה (שנת תרע"ד):

טעם נוסף

ולדעתי הסבה שהיתה אהבה גדולה בין החסידים ואנשי המעשה ביותר בדור שלפני זה, הי' מפני שהיו נזהרים ביותר בדברי הרשות (כי תצא שנת תר"פ):

הרמז בלשון הפסוק

נמצא שזאת נרשם גם בן בפסוק הזה. וזהו ויאמר אבימלך הקדוש ברוך הוא אבי מלך לאברהם שהיה אז בבחינת בן יחיד להקדוש ברוך הוא כנודע, הנה ארצי השכינה הקדושה לפניו, שבך תשרה השכינה הקדושה כל ימי חייו, וקדם פטירתך בטוב בעיניו שאתה יודע שהוא צדיק גמור אז שב בצדיק הזה גם בן שיהיה אחריו, וזהו יצחק בנו שכתוב בו 'שוב אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן' (יח א) וזהו 'שב' והבן:

קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק (כב ב)

שערי תשובה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

מהות האהבה הנצרכת לעבודת הבורא

האהבה שיהיה האדם את השם צריך שתהיה אהבה מפלגת עד תכלית, שום דבר לא ימנע בשבילו, הן נפשו הן גופו בני הן ממונו, דבזה נתעלה אברהם אבינו עליו השלום כשנסהו הקדוש ברוך הוא ביצחק בנו, ומה פתיב שם, 'קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק', דקשה, דלא היה לו לומר רק 'קח נא את יצחק', והפל יתר. ורש"י ז"ל כתב פרי לתת לו שכר על כל דבור ודבור:

ולפי ענינו בא הקדוש ברוך הוא יתברך שמו להורות לבני האדם האהבה שיקרא בה 'אוהב השם', דהדבר החביב עליו ביותר לא ימנע אותו מאהבתו יתברך, ואברהם אבינו עליו השלום שום דבר לא היה חביב עליו יותר מיצחק, יותר מגופו ומממונו, כי הרי הבטיחו ה' (כא יב) 'כי ביצחק יקרא לך זרע', ומשמע דלא יש לו עם שרה זרע אחר רק יצחק, ונולד לו לעת זקנתו, ואפלו הכי מרב אהבתו את השם לא הרהר אחר מדותיו.

וזה שאמר קח נא את בנך, שזה נקרא 'בנך' שהוא זרע פשר, לאפוקי ישמעאל. ועוד, את יחידו, שאין לך משרה עוד בן זולת זה. ועוד, אשר אהבת, יותר מגופך. ועוד, את יצחק, שזה הבן מבדל מהבנים שהוא קדוש וירא אותי בתכלית. וכל זה אם אהבתי עזה עליך יותר מן הכל העלהו לעולה לפני. ומרב אהבתו את השם עשה בשמחה ולא עכב, דכתיב (כב א) 'וישכם אברהם בבקר'.

וכדי שלא יאמרו באי עולם שמא אברהם לא עשה כל זה אלא מפני שידע שה' יתברך לא יניחנו לשחטו, לכן אמר

מעשה התחוננים, הפצעתה הבאה אלי עשו, פרוש אם נשלם מדת הדין על ידי צעקתם הרעה שהעלו למעלה לעורך ממדת הצמצום כו' עד שנעשו למדת הדין למעלה בשלמותו, ואז פלה ואין לרחמים בנה חלק כלל.

ואם עדין לא עשוהו בשלמותו במעשיהם, אזי אדעה במדת הרחמים שבאה על ידי הדעת דוקא, כידוע שדעת תפארת יסוד הוא הפל קו אחד האמצעי והוא במדת בינוני. וזהו 'אדעה', להמתיק גבורות דמדת הדין בדעת דהינו ברחמים וד"ל (ח"א ע' קה):

ויאמר אבימלך הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שב (כ טו)

בן ביתי

רבי אליעזר צבי מסומאקא זיע"א

השכינה הקדושה מחפשת מקום לשרות בארץ ומוצאת זאת אצל הצדיקים הקדושים

ויאמר אבימלך הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שב (כ טו). רוצה לומר, שמעתי מאבי אדוני מורי ורבי מובה"ק איש אלקים קדוש יאמר לו מורנו הרב יצחק אייזיק יהודה יחיאל זלה"ה:

שבועיר בראד היה בית הפנסת אחת ששם לא היה פסיק פיהם של אנשי בית הפנסת מגירסא אפלו רגע לא נפסק מלמוד בתורה הקדושה, וכך עשו ביניהם, כשזה לומר חברו מתר לו לישן, וכן כלם, ועבור זה היתה השכינה הקדושה שרויה שם.

וזאת לא ידע אלא רבנו מרן הבעל שם טוב זלה"ה. לזה היה שולח להם בכל שנה ושנה אחד אדום זהב על תקון לבית הפנסת הזה.

לימים באו כמה רשעים חצופים עזי פנים שבועיר ובטלוהו וישלחו החבריא קדישא ממקום הזה. ואז אמר מרן הבעל שם טוב זלה"ה שהשכינה הקדושה מקוננת שאין לה מקום לשרות שם.

ותכף ומיד יצא פרוז מאת הקדוש ברוך הוא בזה הלשון: אל תדאג חס ושלום, כי יש לי בן יחיד בעולם העשיה הזה, הנקרא בפי כל רבי איציקל דראהביטשער, שם תשרה כל ימי חייו. כל זה שמע אבי אדוני מורי ורבי זלה"ה מתלמידי בעל שם טוב זלה"ה ששמעו מרבים.

בהירות

דברי שלום

רבי שלום מקווידינוב זיע"א
כאשר משיג בהירות יבקש רחמים שלא
תסור ממנו
כשרואה את עצמו בטובה ובבהירות,
צריך אז לבקש ולומר – 'אדני
אל נא תעבר מעל עבדך':

גלות

דברי אלימלך

רבי אלימלך מגורדזיסק זיע"א
בזמן הגלות אפלו מעשה מועט מתקבל
לרצון
וזהו מ"ש 'קח נא מעט מים ורחצו
רגליכם', לטובת מי הגלות, שגם
אם ירחצו מאבק עונותיהם במעט תשובה,
מעט תורה ומצות, יחשב בעיניו ית' לרב
ותקבל לרצונו:

דורות

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א
על האדם להתבונן שמעשיו נוגעים
לדורות
צריך כל אדם להתבונן כי מעשיו נוגעין
לדורי דורות (שנת תרל"ד):

השתוקקות

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפ"טטין זיע"א
כאשר הצדיקים בדקות גדולה צריכים
להביט על דבר גשמי כדי שיוכלו
להשאר בעולם הזה
ידוע מספרים קדושים, גם בעיני ראיתי
זאת מצדיקים, בעת שבאו לדבקות
גדול והיו מדבקים עצמם בעולמות עליונים,
עד שכמעט היו מתבטלים ממציאותם, ולא
היו יכולים כמעט להשאר בזה העולם, עד
שהיו צריכים להגשים את עצמם באיזה דבר
גשמי, שביטו על איזה דבר או חפץ
להשתמש בו, או שישתכלו באיזה איש,
ובזה יתגשמו עצמם מעט, ויוכלו להוריד
עצמם מדבקותם להשאר בזה העולם. ובאם
לא היה מצוי להם דבר להתגשם בו, הצרכו
לילך חוצה להביט על איזה דבר, אף על
איזה דבר טמא (עהפ"ס וירא):

זאת זכרון

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א
מעשה נורא מאחד מהקדושים אשר
בארץ
וכן ראיתי מגדול אחד חסיד, שפשט ידו
לנר וכוה את אצבעו, כדי לכבות מעט
לאהבתו להשם ית' שהיה בוער בלבו (פרשת
תולדות):

תולדות אדם

רבי יהושע מאוסטרובא זיע"א
התלהבותו של הרה"ק מבארדיטשוב
זיע"א לקראת נטילת ארבעה מינים
כמו ששמעתי בשם כבוד הרב הגה"ק
אלקי מבארדיטשוב זצלה"ה זיע"ע
בעת שהיה מגיע למצות לולב ואתרוג היה
נעור כל הלילה ושאג כארי ורקד ושמח מי
יתן ויגיע הזמן שאטל הלולב והאתרוג לידי
ולברך עליהם (פרשת וירא):

חסידות

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנייטטאט זיע"א
אין לנסות חלילה מדיני התורה
לפעמים נדמה לאדם ענין שהוא קצת
מדרכי החסידות, ועי"ז אינו
משגיח על שום דבר, אפילו על דבר שנוגע
בדבר תורה, ולא מיבטיח על דברי סופרים.
ובאמת אינו כן (פרשת וירא):

מהר"ט מבעלזא

רבי שלום מבעלזא זיע"א
יראת ה' טהורה בלא שום תרוצים
ותואנות
וישם אתו על המזבח 'ממעל לעצים'.
זה אחד מדרכי היצה"ר, שעוזר
לאנשים להסתדר עם מצות ה', 'מקען
זיך א עצה געבען', ואברהם אבינו ע"ה
האיר ליצחק והעלה אותו 'ממעל לכל העצות',
אלא אך ורק יראת ה' טהורה:

ימי הנעורים

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א
ימי הנעורים העקר לעבודת ה'
יש רמו 'שאי את הנער' על ימי הנעורים
שהם העקר לעבודת השם (שנת תש"כ)

מצות

זכותא דאברהם

רבי אברהם מפוריסוב זיע"א
תשוקת המלאכים לחביבות המצות
שמקיימים בני ישראל
הקדוש בעל קדשת לוי זי"ע הוי מרגלא
בפומיה: כשאיש ישראל מפריד
חוטי הציצית קדם עטיפתו בטלית, מתקבצים
המלאכים ושרפים ואומרים 'הנה היהודי
הזה יברך תקף להתעטף בציצית', כמו
בעת שהמנגן עורך נומי הכנור מתקבצים
הנערים ואומרים תקף ינגן זה (ר"ה והוא
עומר):

נסיון

דברי שלום

רבי שלום מבראהין זיע"א
בעת שיצרו מתגבר עליו ידע שחפצים
להעלותו למדרגה יותר גבוהה
טעם להתגברות יצה"ר ומחשבות זרות על
האדם, כי הוא דרך נסיון מאת השי"ת,
וכשעומד בנסיון, אזי השי"ת מגביהו למעלה
יותר גבוהה וכו', כי 'נסיון' הוא מלשון בחינה,
ולשון הרמה, כי כשעומד בנסיון עולה
למדרגה יותר גבוהה (עהפ"ס והוא יושב פתח האוהל):

צדיקים

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א
'והשענו תחת העץ' - הסתופפות בצל
צדיקים
'והשענו תחת העץ' - פרוש להסתופף
בצל צדיקי הדור וזוכה לטהר
נפשו ולקבל ממי החסידים:

באר לחי רואי

רבי יצחק אב"ד בענדער זיע"א
השפעת הקדשה מהצדיק מרגשת רק
אחר הנסיעה ממנו
שמעתי בשם הקדמונים, כי בעת היות
האדם אצל הצדיק אינו מרגיש
השפעת הקדשה רק אחר נסיעתו משם,
וכמו שנאמר 'כמעט שעברתי מהם עד
שמצאתי את שאהבה נפשי', דוקא אחר
שעברתי מהם, וזהו שאמר וסעדו לבכם
'אחר תעברו' (ר"ה וישא עיניו):

• לשונות של אור •

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
כשהצדיק רואה בני אדם מבחין אם
מעשיהם הגונים

הצדיק יכול להבחין כשרואה בני אדם
אם הם טובים אם לאו, דהינו
כשהצדיק רואה את האדם וזו לו בהירות
ואור גדול, אז האדם הוא טוב, ואם לאו,
שאינו נופל עליו בהירות, אזי הוא אינו טוב
(עהפ"ס וירץ לקראתם):

קדשה

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א
'ורחצו רגליכם' - המנעות מנשמיות
'ורחצו רגליכם' - הינו שכל אחד ירחץ
מהרגילות שלו שהיה רגיל לעשות
דברים הנשמיים שלא לשם שמים:

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א
'כד חזיוהו דהוה שרי ואסר' רמז לקדש
עצמו במתור לר'

'כד חזיוהו דהוה שרי ואסר', ר"ל הסתכלו
כי הוא מדקדק במצוות לפניו משורת
הדיון, אף מה שהוא 'שרי' - 'ואסר' על
עצמו. 'פרשו ממנו' ר"ל למדו ממנו עצם
הפרישות. וד"ל (עהפ"ס וירא וירץ לקראתם):

שבת

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקוסוב זיע"א
טוב להזכיר בפה 'שבת' בשבת קדש
טוב להזכיר בשבת קדש בכל פעם השם
שבת, כי שבת היא צרורא דלעילא
רבי חיי כלא, וע"י קריאת השם שבת
ע"ז אנו מעוררין חיות השבת שהיא שמה
דקוב"ה (ד"ה ויאמר אליו):

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א
כפי נקיות האדם מפגמים מרגיש את
קדשת השבת
אם לא פגם, ונקי מפל שמץ ופגם, מאיר
בו אור השבת, אך אם מלא פגמים,
אינו רואה ומרגיש בשבת כלום, והחסרון
אינו בשבת קדש אלא בו (פרשת וירא):

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מויז'ניץ זיע"א
מדת האהבה וממתקת הדינים ולכן
יושבים חסידים יחדו ומזמרים באהבה
ודבקות

ולשם זה חסידים ואנשי מעשה יושבים
יחד מזמרים לאלקי יעקב בליל
ש"ק באהבה ודבקות נפלא ומוכנים למסר
נפשם עבור כבודו ית', וכל שולטני רוגזון
ומארי דדינא מתעברין מנה (ד"ה וישא אברהם):

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
מצות שיש בהם הנאת הגוף מחיב שלא
תהא בהם פניה

יש מצות שאין בהם שום הנאה גופנית,
כמו תפלין וציצית ודומין להן, ויש
מצות שבהם יש הנאת הגוף, כגון מאכלות
שבת ויום טוב, והנפקותא שבאלו המצות
המרא גדולה שלא יהא לו פניה בהן (עהפ"ס
ויאמר אל תשלח):

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א
הנשמה יתרה נהנית מאד מברכת המזון
כתב בעל עשרה מאמרות, דהנשמה היתרה
הבאה לאדם בשבת נהנית מאד מברכת
המזון, כי היא מצוה מחדשת אצלה שאינה
נוהגת בעליונים (ד"ה ואקחה):

שוית

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א
כשם שאפשר להרהר במשא ומתן
בתפלה כך אפשר לקיים שוית ה' לנגדי
תמיד בעסקו במשא ומתן

שמעתי בשם מוהר"ג קאסויר, שהוכיח
לבני אדם שאינם מקיימין שויתי
ה' גם בעסקו בסחורה ומשא ומתן, וכי
תימא איך אפשר זה וכו', הא בהיותו
בביהכ"נ ומתפלל אפשר לו לחשב בכל
מיני סחורה ומשא ומתן, הוא הדין איפכא
נמי אפשר, ודפח"ח (פרשת וירא):

אמרי שמואל

רבי שמואל טימבלקא מניקלשבורג זיע"א

קיום 'אחרי ה' אלקיכם תלכו' על ידי
'שויתי ה' לנגדי תמיד'

אחרי ה' אלהיכם תלכו הינו שילף מבית
הקנסת עם השם ב"ה שיהיה תמיד
במתחבתו, על דרך שויתי ה' לנגדי תמיד,
אזי בכל הליכותיו ובכל פעימותיו ה' לפניו
(פרשת ראה):

מאור ושמט

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
בכל מקום שהצדיק הולך השם הויה
לנגד עיניו לתור לו הדרך

ששמעתי מגדולי רבותי כי בנסע הצדיק
ממקום למקום אזי השם הויה
ב"ה הולכת לפניו לתור לו דרך הנכון, ולהיכן
השם הויה הולכת שם ילך הצדיק. אף
שהצדיק אינו יודע באיזה דרך ילך, לבו
נכון ובטוח לילך אחרי הויה ב"ה (פרשת
ויצא ד"ה ויפגע):

דעת משה

רבי משה אלקיים בריעה מקוז'ניץ זיע"א
דברי המגיד מקוז'ניץ זיע"א

הרה"ק אאמו"ר זצלה"ה אמר לי שהש"ת
ב"ה הלך לפניו תמיד ולמראה
עיניו ראה תמיד השם הויה לנגדו (דרוש
לשבת הגדול):

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א
כששם הויה לנגד עיניו הוא סימן שתקון
חטאיו

וזו סימן לבעל תשובה גמור - כשהשם
הקדוש שם הויה ב"ה עומד לנגד
עיניו הוא סימן שתקון ביראתו כל חטאיו
(פרשת נח):

שמירת עינים

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א
צדיקים אינם נושאים עיניהם עד
שישפטו בעין שכלם שהוא תואם עם
חקי התורה

מדרך צדיקים אשר אכריהם וחושיהם
ברשותם, ובפרט כח הראות אשר
הוא מסרסורי החטא, וכלמיהו הצדיקים לכל
ינוע את עצמו עד ירשהו השכל לפעל
פעלתו, בהבחן בשכל אם הראיה הזאת לא
תנגד לחקי התורה (עהפ"ס וישא עיניו):

אוצרות גאוני הדורות

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא ישב פתח האהל כחם היום (יח א)

פני מבין

רבי נתנאל פריד זצ"ל

השראת השכינה על שפל רוח אף בעת הצלקתו

שמעתי שפרש הגאון הצדיק רבי אברהם יצחק ז"ל אב"ד קליינווארדיין, כי בדרשות הר"ן פתב דלכף אין הנבואה חלה אלא על חכם גבור ועשיר (שבת צב.), כי הקב"ה משרה שכינתו רק על דבא ושפל רוח, ומי שחסר לו שלמות אינו ענו באמת, כי הלא במה יתגאה, יש אנשים אשר הם יותר במעלות ממנו, אבל מי שיש לו כל המעלות ואפלו הכי הוא שפל רוח, הקב"ה משרה שכינתו עליו. וזה פרוש הקרא דהיה לאברהם אבינו גלוי שכינה דהיה **ישב פתח האהל כחם היום**, בעת שהיה מאיר הצלקתו כחם היום.

רבי יחיא צאלח זצ"ל

הובא בספר 'אור תורה' לרבי פנחס הכהן מגארי זצ"ל

ה' בקר את אברהם רק ביום השלישי בגלל המלאכים

מוכא בילקו"ש (וירא רמז פב), 'אמר רב חמא בר חנינא, אותו היום יום שלישי למילתו של אברהם היה, וכן הקב"ה ושאל בו'.

וקשה מהמבאר במסכת שמחות (פ"א ה"א, לפי גירסת הרמב"ן ביתורת האדם) שער המיחוש, 'משאדם עולה למטה נכנסים אצלו וכו', ואין נכנסים אצלו לא בראשון ולא בשני אלא בשלישי. ואם היה מטרף אפלו בראשון. והקורבים, נכנסים אצלו בכל שעה, שבקור חולים אין לו שעור. והנה ה' הוא קרוב לישראל מצד נשמתם, שהיא חלק אלוה ממעל, ומדוע המתין ליום השלישי כדי לבקר את אברהם, ולא בקרו כבר ביום הראשון כפי שעושים הקורבים. ויש לומר, שאמנם ה' נחשב קרובם של ישראל, אולם מפנין שמלויים אותו רבבות מלאכים, כמו שכתוב 'רכב אלהים רבתיים אלפי שונאן אדני כס' (תהלים סח, יח), והם נחשבים רחוקים מישראל, לכן המתין ה' מלבקר את אברהם עד ליום השלישי למילתו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים

נצבים עליו וירא וירצו לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה (יח ב)

ישיא ה'

רבי ישועה הלוי זצ"ל

גם רפאל נשלח לשליחות אחת

כתב רש"י, "שלשה אנשים", אחד לבשר את שרה, אחד להפך את סדום ואחד לרפאות את אברהם, שאין מלאך אחד עושה שתי שליחות. ורפאל שרפא את אברהם, הלך משם להציל את לוט. **יש** לרקוד, מאחר שרש"י לא פרש בתחלה את שמות המלאכים, אלא קראם 'אחד' בסתם, מדוע בסוף דבריו פרש את שמו של רפאל, וכתב 'ורפאל שרפא' ולא סתם ואמר 'ואתו שרפא'.

ונראה לבאר, בהקדים את קושית הרא"ם על רש"י, שדבריו סותרים זה את זה, שפתח 'שאין מלאך אחד עושה שתי שליחות', וסיים שאותו המלאך (רפאל) שרפא את אברהם, עשה שליחות נוספת בהצלת לוט (וע"ש במה שכתב). ונראה לי, שבאחר שאמנותו של רפאל היא 'רפואה', אין רפואת אברהם נחשבת 'שליחות' מן השמים, ורק מה שישלח להציל את לוט, זו נחשבת 'שליחות'. נמצא שאכן עשה רפאל שליחות אחת.

וזהו שמתן רש"י במה שאמר 'ורפאל שרפא את אברהם'. כלומר, מאחר שאמנותו של רפאל היא 'רפואה', וכפי ששמו מורה, על כן רפואת אברהם אינה נחשבת 'שליחות', ולכן 'הלך משם להציל את לוט', ואין זו נחשבת שליחות נוספת, אלא זוהי שליחותו היחידה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו כי על פו עברתם על עבדכם (יח ג)

גבעת פנחס

רבי פנחס ביליג'ר זצ"ל

הליכה בדרך מפינה את המאכלים

יש לפרש על פי ש"ס (פסחים קח.), רב ששת הוי יתיב בתעניתא כל מעלי יומא דפסחא, דאי אכיל מידי בצפרא, לא אהגי ליה מיכלא לאורתא כדי שייאכל מצה לתאבון. ומעתה ניין שראה אברהם אבינו ע"ה שמלאכי השרת עוברים ואין נכנסין לאכל בדרך כל עובר אצל ביתו, חשב

שמסתמא יושבים בתענית מטעם הנ"ל כי ערב פסח היה.

אמנם אמרו רז"ל בענינים כאלה (עירובין סד.): דדרך מיל מפיג הטעם ויכול לאכל אחר כך לתאבון, לכן אמר וסעדו לבכם ואינכם צריכים לחוש שלא תאכלו לערב מצה לתאבון, כי אחר תעברו והדרך מפיג הטעם, כי על פו עברתם שחששתם להנ"ל.

ויאמרו כו תעשה כאשר דברת (יח ד)

שפתי ישרים

בשם רבי מאיר ט"ק מאנאד זצ"ל

רפואת אברהם אבינו במאמר המלאך 'כו תעשה'

לכאורה יפלא וכי כך דרך ארץ שהפעל הבית אומר אתן לך לאכל והאורח עונה עזות 'כן תעשה', והלא מן הנימוס צריך לסרב קצת.

ונראה שהנה המלאך שבא לרפאות את אברהם לא נכתב במקרא מתי רפא אותו, אמנם כשאמר אברהם אבינו 'ואקחה' וגו' כאלו הוא איש בריא והיה מזרו עצמו לעשות יותר ממה שהיה באמת ביכלתו, שהרי היה בן צ"ט ביום שלישי למילתו, ועל פי הטבע לא היה באפשרותו להכין לחם רב כדי להאכילם, לכן אמר לו המלאך **כו תעשה**, שבדבור זה רפא אותו, ואמר לו 'כן תעשה' שיש בכחך לעשות **כאשר דברת** כי כבר נתרפאת.

ויאמר ה' זעקת סדם ועמרה כי רבה וחטאתם כי כבדה מאד (יח ד)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמאיט זצ"ל

צרי עין ממונם נחסר

'רבה' ראשי תבות רעים בגופם הרשעים. **וחטאתם כי כבדה מאד**, רצונו לומר מצד ממונם שנקרא 'מאד', כמו 'בכל מאדך', וכמו שכתוב 'ואנשי סדם רעים וחטאים', ורז"ל דרשו (סנהדרין קט.) רעים בגופם וחטאים בממונם.

ואפשר אמר 'רעים' על הגוף, רמז שהוא מצד יצר הרע שנקרא רע, כמו שכתוב (בראשית ח כא) 'כי יצר לב האדם רע'. 'וחטאים' על הממון, רמז שעל ידי שעינים צרה באורחים ועניים גרמו חסרון לממונם, כמו

יצחק מיד ולא התמהמה עד שיהיו לו בנים

וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיַּחֲבֹשׂ אֶת חֲמורוֹ (כב א). הנה מלבד מה שזרזין מקדימין למצות הודיע לנו הפתוב עצם זריות אברהם, דיש להבין הגם דרצון הקב"ה לא הנה להקריב את יצחק רק לנסיון, מפל מקום האף יצא מפי הקב"ה שני דברים הנראים פסותרים לפי הבנת בני אדם. **ובאמת** נראה דאין זה סתירה כלל, דהקב"ה לא הגביל לו זמן להקריבה, ואם פן הנה מקום לקיים שני דבורים, פי ביצחק יקרא לך זרע' שיקח לו אשה ותהר ממנו, ואחר כך יעלהו לעולה, ואם פן יזרע זרע והוא יהיה עולה. אבל אברהם פדי למחר מצות ה' לא חש להמתין לנה, רק השכים מיד בבקר לקיים מצות ה'.

קול אליהו

רבי אליהו מוילנא זצ"ל

ישראל נזונים בעולם הזה בזכות זריותו של אברהם אבינו

במדרש רבה (נו א): ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וגו', זה שאמר הפתוב (הושע ו ב) 'יחינו מימים ביום השלישי יקמנו ונחיה לפניו וכו', עין שם.

ויש לומר, דהנה אמרו חז"ל (קידושין ט:ט) שכר מצוה בהאי עלמא ליפא, והשעם, אחרי פי המצוה הוא ענין רוחני, אין העולם ומלואו פדאי לשלם אפלו שכר מצוה אחת, וכמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"ו) יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הפא מפל חיי העולם הזה. אם פן היאך אנו נזונים בזכות המצות שעשו אבותינו.

אבל הענין פך הוא, דבאמת המצוה עצמה אין לה תשלומים בעולם הזה, אבל הזריות וההדור וכיוצא בו במצות אבותינו, אותו הזכות אנו אוכלים. והנה התורה הקדושה ספרה לנו מקדם מפל התכנות והזריות שעשה אברהם אבינו ע"ה לקיים מצות העקדה, השכים בפקר, חבש בעצמו את חמורו, ובקע עצי עולה וכו', להודיענו פי מפל זאת אנחנו אוכלין בעולם הזה. אבל עקר המצוה שעשה אברהם אבינו ע"ה ביום השלישי נשאר לנו לעתיד לבוא.

וזה שאמרו רז"ל 'יחינו מימים רצה לומר כל מה שאנו אוכלים בחיינו הוא ממה שעשה אברהם אבינו ע"ה בימים, דהינו בשני ימים הראשונים, הוא הזריות וההדור פנזכר לעיל, אבל ביום השלישי רצה לומר למה שעשה ביום השלישי, דהוא עקר מצות העקדה, על

בחויץ לארץ, כמו שכתוב (לעיל כ א) 'וישב בין קדש ובין שור', וכתב התרגום רקם וחגר, ורקם וחגר הוא חויץ לארץ כמו שכתבו הראשונים ריש גטין, ובחויץ לארץ אינכם מקימים התורה, על פן צריך אני שתשבע לי באלהים דיקא, דהינו שבועה בשם.

ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחק (כב ד)

תועפת ראם

רבי אליקים גאטיניו זצ"ל

ליצחק לא נתן זמן לחשב על העקדה

הקשה רש"י, 'למה אחר מלהראותו מיד' (שהרי מרחק הדרך היה פחות משלושה ימים, ולמה הרצה לו ה' את המקום רק ביום השלישי). ותריץ, 'כדי שלא יאמרו הממו וערבבו פתאום וטרד דעתו, ואלו היה לו שהות להמלך אל לבו לא היה עושה'. (ולכן הממין ה' שלושה ימים מזמן הצווי עד שהראהו את החר. להוכיח שעשה פן מתוך ישוב הדעת).

ויש לשאל, מדוע לא נתן ה' גם ליצחק זמן לשושה ימים פדי שיכין את עצמו לעקדה. שהרי כמו שיש לחוש שיאמרו על אברהם שעקד את יצחק מתוך בלבול הדעת, פן יש לחוש שיאמרו על יצחק שהסכים להעקד מתוך בלבול הדעת.

ויובן, בהקדים את הגמ' בסנהדרין (ט:ט) על הפסוק 'ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם' (בראשית כב, א), 'רבי לוי אמר, אחר דכריו של ישמעאל ליצחק, אמר לו ישמעאל ליצחק, אני גדול ממך במצות, שאתה מלת בן שמונת ימים, ואני בן שלוש עשרה שנה. אמר לו, ובאבר אחד אתה מגרה בי? אם אומר לי הקב"ה זבח עצמך לפני, אני זובח, מיד 'והאלהים נסה את אברהם'.

מעשה יובן, שאין לחוש שיאמרו על יצחק שנגעקד מתוך בלבול הדעת, מכיין שיצחק פכר אמר לישמעאל, מרצונו, שגם אם ה' יאמר לו לזבח את עצמו, הוא מוכן להזבח. מה שאין פן אברהם שלא חשב לפני נסיון העקדה שיצטרף לעקד את יצחק, לכן אם ה' לא היה נותן לו זמן של שלושה ימים, היו אנשים אומרים שעשה זאת מתוך בלבול הדעת. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

מעלת הזריות

תפארת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

זריותו של אברהם אבינו לעקד את

שאמרו ז"ל (כ"ב עה). כל שעינו צרה בעניינים ותלמידים חכמים ממונו נחסר, וזהו 'ותטאתם' כמו 'אני ובני שלמה חטאים' (מלכים א' א כא) וזהו שאמרו ז"ל 'ותטאים בממונם' רצונו לומר שגרמו חסרון בממונם. ורמז גם פן 'בגופם', שירד עליהם אש וגפרית וירדו לגיהנום שנקרא רצה, כמו שכתוב (משלי טו ד) 'וגם רשע ליום רעה'.

ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח (ט כו)

כתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

חסרון אמונתה של אשת לוט כשהביטה אחריה

נראה לי פי בדין נעושה, פי באמת לא היו ראויים להמלט רק זכות אחד היה בידם, שהאמינו פי יתפך ה' הערים אלו ולא פחתנו שלא האמינו בזה. והנה באמת גם על הספק היה ראוי שיברחו הוא ואשתו ובניו, ולכן אמר לו המלאך 'אל תביט אחריך', פי המספק בדרך חפץ לראות שיחודע לו אם פן הוא, ובהבטה אחריו נראה פי לא האמין באמונה שלמה שיתפך ה' הערים, ולכן הזהירו המלאך אל תביט ולוט באמת האמין פי ודאי פן הוא כמאמר המלאך, אבל אשתו לא האמינה רק כמספק, ולא היתה מעצור ברוחה מלהביט אם יתאמתו דברי המלאך, ולכן כשהביטה אחריה אודה לה גם זכות זה, ממילא היתה ראויה להעניש, ותהי נציב מלח בדין.

ועתה השבעה לי באלהים הנה אם תשקר לי ולניני ולנכדי (כא כג)

גבעת פנחס

רבי פנחס ביליצר זצ"ל

בני נח מצוים על שבועה בשם

ויש לומר דהנה בשו"ת חיים שאל (ח"א ס" עא) הקשה מה היה מהני השבועה אשר השביע יעקב את יוסף שלא יקברוהו במצרים, הלא השבועה אינה משבע מצות בני נח ואינו מחיב לקימה, וכי תימא ששמרו האבות כל התורה כלה, הלא מצרים היה חויץ לארץ, ובחויץ לארץ לא קימו האבות התורה כמו שכתב הרמב"ן (בראשית כו ה), ותריץ שהשביעו בשם, ועל ברכת השם גם בני נח מצוים, עין שם. **ומעשה** זה שאמר גם פן **ועתה השבעה לי באלהים** דיקא, דהינו בשם, וכי תימא מאי טעמא אין אני מאמין לך בשבועה סתם גם בלתי הזכרת השם, על זה אמר הואיל והנה, רצה לומר אנו יושבים הנה

ידי זה 'קמנו' לעתיד, לבא ונחיה לפניו.

תפארת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

זריזותו של אברהם אבינו כמו יצחק בנו

וילכו שניהם יחדו (כב ה). בא להודיענו זריזות של אברהם וחשקו לעבודת הבורא, שהיה זקן בן קל"ו שנים ויצחק בן ל"ז שנים והלכו בשוה, כי כך היה עליו הזריזות לעשות מצות ה'. או יש לומר שבא להשמיענו הא דהלכו יחדו בשוה הזקן עם בנו, דזה היה על ידי שהלכו בקפיצת הדרך, כמו שכתב האר"י ז"ל.

נתיבות עולם

רבי יהודה לינא מפרא זצ"ל

מעלת הזריז יותר מהמלאכים העליונים

ומאחר שהתבאר כי מעלת המצוה בזה נחשב האדם יותר מן המלאכים מצד שהוא גובר על יצרו, דבר זה מחיב גם כן שיעשה המצוה בזריזות היותר גדול. וזה, כי כבודת הגוף מונע האדם מן הזריזות, וכאשר הוא זריז במצות השם יתברך בזה גובר האדם על גופו המונע אותו, וכאשר האדם גובר על המונע אותו, בזה הוא גדול מן העליונים שאין להם שום מונע.

והאדם אשר יש לו מונע, והוא גובר על המונע ועושה המצות, בזה מעלתו יותר גדול מן העליונים, כמו שאמר יהודא בן תימא (אבות פ"ה מ"ט) הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כפרי לעשות בצון אביך שבשמים. (נתיב התורה פ"ז)

פתח עינים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל

אכילת פרות המצוה בעולם הזה

והנה מצינו דאף על גב דשכר מצות בהאי עלמא ליכא, מפל מקום תנן (פאה פ"א מ"א) אלו דברים שאדם עושה אותם אוכל מפורותיהם בעולם הזה, ואלו הן כבוד אב ואם וגמילות חסדים וכו'. ומסיק סוף פרק קמא דקדושין (ט), דכל הני דתנן הוי טוב לשמים ולבריות, לאפוקי שלוח הקן, עין שם. גם אמרו בקמא (ט) גבי הדור מצוה, יותר משליש משל הקדוש ברוך הוא, ופרשו רש"י ותוספות דאוכל פרות בעולם הזה.

וכתב הרב יעב"ץ בסוף משנה זו דזריזות ונחוב והדור מצוה אוכל פרות בעולם הזה, ושרש דבריו מסוגית קמא הנזכרת. ובה אפשר לדקדק הכתוב פרשת אחרי (ויקרא יח ה) ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה'. וראיתי שפרשו משם הרב של"ה, דתבת 'וחי' הינו זריז כמו שפרשו (שמואל ב' כג ט) 'בן איש חי', והפונה 'אשר יעשה אתם האדם וחי' שזיזו בהם בזריזות נמרץ, עכ"ד.

ולדרכנו אפשר דרמז הכתוב, דאם יזדרז האדם במצות בכל אפני הזריזות, להקדים ולעשותם מן המבחר וכיזא שהם כלם תולדות הזריזות, זה יועיל לחיות, כי יאכל פרות בעולם הזה. וזה שאמר 'אשר יעשה אתם האדם וחי' שזיזו, ובהו 'וחי' בהם' שיאכל פרות, 'אני ה' המשלם שכר גדול כרב גדלו, והפרות עולים לחשבון גדול עצום ורב. (אבות פ"ב מ"א)

מדבר קדמות

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל

הזריז במצות ראוי לשכר מן הדיו ולא

נאמר עליו 'מי הקדימני' מי הקדימני ואשלם אומר הקדוש ברוך הוא (איוב מא א), כמו שאמרו רז"ל (ויק"ר כו ב) מי מל שלא נתתי לו בן, מי קים מזוזה שלא נתתי לו בית. וכתבו המפרשים דכיראת שמים ליכא טענת מי הקדימני, דהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

גם מי שהוא זריז במצות לא נאמר בו 'מי הקדימני', וסימנך 'זריזין מקדימין למצות'. ועוד מי שיש בו מחשבות טובות ודבקות בתורתו ובמצותיו, לא נאמר בו 'מי הקדימני'. הרב מהר"י שאול בספרו הפהיר קול יעקב (גג), עין שם בארץ. (מערכת מ אות כז)

נפש כל חי

רבי חיים פאלאגי זצ"ל

הזריז למצוות זוכה לאריכות ימים

זריז במצות זוכה לאריכות ימים [עין מה שכתבתי בספר הקדוש נפש חיים מערכה זו]. ונראה לומר טעם לדבר, על פי מה שכתב הרב חות לאיר בתשובה סימן ט' ובהשקטות שם, דטעם זריזין מקדימין למצות הוא משום דחיישינן שמא ימות, עין שם.

ואם כן מדה כנגד מדה, כי הוא מזדרז במצות דחייש חששא שמא ימות, ועל דרך שאמרו (שבת קנג) שוב יום אחד לפני מיתתך, ואמרו (סו) ישוב היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה. כמו כן נמצא כל ימיו מקים המצות ואינו מתעצל להניחם, אדרבה זוכה לאריכות ימים, ועין בתמיד (לב). הרוצה שחיה ימות, ושני פרושים נאמרו שם. (מערכת ז אות יא)

מעשי צדיקים

מסעודת הברית עצמה, העיד עליו בנו הרה"ק רבי יעקב משה זיע"א כי בזמן זה היו פניו בוערות כלפי אש, ונראה היה שהוא זכה לגלוי אליהו גם ביום השלישי למילה.

הסבר לדבריו הקדושים מוצאים אנו בספרו עבודת יששכר (פר' וירא), בו הוא מבאר מפני מה המתין הקב"ה בבקורו אצל אברהם אבינו אחר שנמול עד היום השלישי, וען כי זה היום אשר גדלו היסורים ביותר, כן גם לדורות הבאים,

תבשיל של חלב ממלא בעל שלש קצוות, רמז לשלש המצות מילה פריעה ומציצה.

מקפיד היה להיות נוכח בסעודת השלישי למילה, ובאותה שעה היה דורש ומגלה רזין דאורייתא על הפסוקים שבשיר השירים (ה א. ד יא), 'אכלו רעים שתו ושכרו דודים', ודבש וחלב תחת לשונך.

לעיתים כשדעתו היתה נוחה, היה מתלהב בגדל ערך סעודה זו ואומר כי על פי חכמת האמת, מעלתה רבה יותר

וניא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל בחם היום (יה א) ברש"י, אמר רבי חמא בר חנינא, יום שלישי למילתו היה ובא הקב"ה ושאל בשלומו.

אחת מהנהגותיו המפלאות של הרה"ק רבי יששכר דב בעריש טורנהיים זיע"א מלוקווע וולברוז, היתה ההוראה לכל בעל ברית בעירו ואפלו לעני ביותר, שיהיה זריז להכין סעודה נוספת על זו שביום השמיני בעת הברית, ביום השלישי למילה, ולא לו שלא השיגה ידם לעשות סעודה כהלכה, הורה להכין

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו (יה ה) בְּרִשִׁי, 'אחר תעברו', אחר כן תלכו.

למטרת אסוף כספים לשיבתו, כוכב מיעקב, נסע הגאון רבי **דב בעריש ויינפלד מטשענבין** זצ"ל עם חתנו רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל מירושלים לתל אביב, בה התאכסנו בבית אלמנה ששמחה על הזכות לארחם בביתה.

בהגיעו לתל אביב הלך הרב להקביל את פני הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א, אחר שיצאו חפש אחריהם אחי הרבי, רבי מרדכי מבילגוריא זצ"ל, ואמר שהרבי מבקש לערוך בערב סעודה לכבוד הרב מטשענבין.

התנצל הרב בפניו, ונשטח את רחשי לבו כי הוא חושש שבשל הסעודה הזאת הוא יתעכב ויחזור לאכסניו מאחר בלילה, ועלול לגרם בכך צער לאלמנה שבביתה הם מתאכסנים, לכן הוא מספק אם יוכל להגיע לסעודה.

שב הרב מבילגוריא אל הרבי עם תשובתו, וכעבר זמן קצר חזר ואמר שהרבי הזכיר בשם אביו הרה"ק רבי יששכר דב מבעלזא זיע"א שתמה, הרי אברהם אבינו היה המכניס אורחים הגדול ביותר, אם כך מדוע אמר למלאכים 'וסעדו לבכם אחר תעברו', וכי הדרך הראויה לומר לאורחים שמיד אחרי הסעודה עליהם ללכת.

אלא ראה אברהם אבינו שהמלאכים אינם רוצים להכניס, והבין שהם ממהרים, לכן הבטיחם מראש שיאכלו ומיד אחר כך יוכלו ללכת, גם היום לא יהיו עכובים, סיים הרבי, תבואו לסעודה, ותוכלו לחזור לאכסניה בהקדם. (סר התורה)

ויאמר איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל (יה ט) **אחר** הסתלקות רבו הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א הסתפק הגאון החסיד רבי אלעזר מביאליסטוק זצ"ל להיכן יפנה עתה, האם ישאר בקוצק במחצת בן הרבי הרה"ק רבי דוד מקוצק זיע"א או יחפש מקום אחר, כי רבי דוד לא נהל עדן את עדתו ולא אמר לפנייהם מדברי תורתו.

סובב רבי אלעזר בקוצק ימים אחדים אחוז שרעפים ונבוך בדעתו, עד שנפל בדעתו להכניס אל הרבנית מקוצק, אולי יודע ממנה אנה יפנה, ברם, רגליו הוליכוהו אל חדר רבי דוד.

האהל, כי בעת שראה אברהם אבינו שלשה אנשים נצבים עליו וסבר שהם ערביים המשתחיים לאבק רגליהם (רש"י ד"ה ורחצו), חשש פן יגרמו לו להפסיק מדבקתו בה'.

אמנם 'וירא' לשון הבנה כמו שמפרש רש"י, הינו שהתבונן בדעתו עד שבא להפירה שאין בכך סבה להפסיק מדבקתו, מיד 'וירץ לקראתם', וממשיך הפתוב טעם הדבר, 'מפתח האהל' כלומר מהמזוזה הקבועה בפתח האהל, למד שגם בעת שעומדים אצל ה'צד שפגד' יש כח להכריז 'ה' אלקינו ה' אחד'. (פרי הכנס)

וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל (יה ב)

ספר הרה"ק השפע חיים זיע"א, בילדותי כשעדין למדתי את המקראות לבד בלא פרוש רש"י, שאלתי את המלמד מדוע כפל הכתוב תבת 'וירא', 'וירא והנה שלשה אנשים', 'וירא וירץ לקראתם'.

המלמד פטר אותי במענה שרש"י הקדוש כבר מקשה דבר זה, ויחזרתי ושאלתי, "מדוע צריך היה אברהם אבינו לרוץ לקראת שלשת המלאכים אם הם נדמו לו כסתם אורחים", ועל זה לא השיבני מאומה.

אחרי כן סח המלמד באזני אבא כמתלונן, שאני מטריחו ב"קשיות" יותר מדי, משנודעו לו פרטי השאלות ששאלתי, הזדרז אבא לקרא לי והסביר בחן היצוק בשפתותיו, "דע, בני כי לכל דבר מצוה שעושים יש להקדים הכנות, טובלים במקוה, מברכים ברכה.

יוצא מן הפלל מצות "צדקה", אותה חייבים לעשות בזריות רבה ללא הכנות ושהיות, כי אם יתחיל האיש באמירת 'לשם יחוד' וכדומה, העני שנזקק לתמיכתו או לנדבתו ימשיך ויסבל חרפת רעב או מצוקה אחרת, ועד שישים את הכנותיו, עלול הוא להוציא את נשמתו.

היא המדה בנוגע להכנסת אורחים, זוהי מצוה יקרה ונשגבה מאד שעליה אמרו חז"ל (שבת קכז), 'גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה', ועלולים אם כך לחשב שצריך להתכונן לפני עשייתה בהכנות מרובות כרום ערכה.

אבל מאחר וביני וביני ישקה האורח המסכן בחוץ וימתין, אין פה מקום להכנות, על פן בעת שאברהם אבינו ראה את המלאכים, הוא מהר וירץ לקראתם כדי שלא לאבד זמן. (דרשות השפע חיים, וירא תשל"ז)

לכל ילד שנמול אבוא לבקרו ביום זה, ארפאהו מכאבו, וארכהו בברכת בניו.

מצינו למדין שמעלתה של הסעודה ביום השלישי למילה, גדולה יותר ממעלת סעודת הברית עצמה, כי בעוד שסעודת הברית היא לרגל הברית בלבד, ביום השלישי נוספות עוד שתי מצות, בקור חולים וקבלת פני השכינה כאשר הוא יתברך מגיע ביום זה לבקר את הרך הנמול.

כן הוא הוסיף ואמר כי סעודה זו מעלתה בקרבן פסח, שהרי כשם שביציאת מצרים נגלה הקב"ה בכבודו ובעצמו לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף, כך גם בשלישי למילה מבקר השם יתברך כפיכחל בכבודו ובעצמו את הנמול ואינו מסתפק בשליח, ואם כך כשם שהפסח נאכל בחבורה, ראוי לסעודה זו שתתקיים בחבורה. (אהל יסכר)

וירא וירץ לקראתם מפתח האהל (יה ב) בְּרִשִׁי, מהו 'וירא' 'וירא' שתי פעמים, הראשון כמשמעו והשני לשון הבנה.

משרת של פריץ נכבד הגיע אל הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א בשליחות דחופה, והודיעו שאדונו מענין להפגש עמו אודות ענין נחוץ, בתחלה מאו הרבי מחשש פן יגרם הדבר חלילה להפסיק מהדבקות בבוא יתברך.

והרי 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז ה), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלוקים (אורה חיים ג א), ואין לשכח ממנו יתברך אפילו לרגע כמימרא.

לכסוף התבונן והתחזק, שגם בעת ההיא נתן להיות דבוק באין סוף ב"ה, והראיה מהא דכתב הרמ"א בהלכות מזוזה (יורה דעה רפח טו) שנוהגין לכתב מבחוץ כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, נגד ה' אלקינו ה', ויהפך אלה האותיות מכתבת המזוזה, כדי שיעיף כל אות נגד האות שמתחלף בו באלפא ביתא.

תבת 'כוזו' הוא אותיות כ"ו ז"ו, לרמז שאף בצד זה של המזוזה, ברשות הרבים מבחוץ הרומז לבחינת הקלפות והסטרטא אחרא, גם שם יש בחינת כ"ו שהוא בגימטריא הוי" ב"ה, כי אפלו במקום הרחוק מן הקדשה, נמצאת שכינת כבודו ומלכותו בכל משלה. על פן גם כשמדברים עם פריץ רשע אינו סבה שייצטרף להפסיק מדבקתו בה', אדרבא, הסטרטא אחרא מתבטלת לגמרי מפני כח הקדשה.

על פי זה באר הרה"ק רבי שלמה מביאבוב זיע"א את הפסוק 'וירא וירץ לקראתם מפתח

ויתפלל אנרם אל האלקים וירפא אלמים את אבימלך ואת אשתו ואמהתיו וילדו (כ יז)

בימי חליו האחרון של הרה"ק השפת אמת זיע"א, הגיע לבקרו הרה"ק האבני נזר זיע"א, ובקמים בהם ששה בגור, התאכסן במעונו של הרה"ק השפתי צדיק זיע"א ששהגורר אותם שנים בעינה זו.

לימים כשעבר השפתי צדיק בעיר סוכטשוב, הגיע לבקרו גומלין במעונו של האבני נזר שכפדו מאד ואף ערף לכבודו סעודה גדולה, בנו הרה"ק השם משמואל זיע"א העמיד יין על השלחן לכבוד האורח, וכן עשו יתר הנוכחים במקום.

בקט האבני נזר מהאורח הדגול להתכבד ולשבת בראש השלחן, אך השפתי צדיק סרב בענותנותו והתישב לצדי השלחן, והאבני נזר אמר לו בלשון הגמרא (גיטין יז), "ויוחא שבק לן מר".

מששמע זאת השפתי צדיק, ענה כנגדו והזכיר את חתנו רבי זב בעריש איינהורן זצ"ל הי"ד לימים רבה של אמסטוב, שכבר חלפו ארבע עשרה שנים מנשואיו ועדין לא זכה להפקד בזרע של קימא, ואמר "חתני צריך לרוחא, כי על הפסוק וילדו הנאמר אצל אבימלך, מתרגם אונקלוס ואתרוחו'.

כתגובה הזכיר האבני נזר לפני השפתי צדיק את בנו השם משמואל, שטרם נולדו לו בנים מאשתו השנייה, והוסיף וספר מעשה בחסיד רבי בער לפנער, שבעת שבא לפני חמיו הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק זיע"א, שאלו הרבי האם יש לו בנים, והוא ענה בחריפות קוצקאית שלא זכה לבנים, אך זה לא מפריע לו.

אמר לו הרבי, "גם אחר שהשלים אדם כל עבודתו, עליו לדאג לאחר מותו, על כן לך אל רבי צבי הירש מטומשוב זיע"א, ותתפטר עמו", הוא פנה אל רבי הירש, והשתנה עמו על תשלום ארבעים רובל כסף לצדקה, ועוד שלושה רובל כסף עבורו כדמי תווך בעסקה, ואכן זכה רבי בער לעשרה בנים.

אחרי כן שוחחו בדברי תורה והשפתי צדיק פלפל על איזה חדוש בספרו של האבני נזר, אגלי טל, בצאתו לזהו האבני נזר עד למרכבה, וצוה על בנו השם משמואל ושאר האנשים אשר עמו ללוותו עד תחנת הרכבת, אחר התבטא אודותיו לפני בנו, "היש לך הבנה, איזה עובד ה' הוא הרב מפילץ". (ממענות אריות)

לקאמינקא רבי רפאל מברט זצ"ל תלמידו של הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א, בעת שלא היה רבי שמואל בביתו.

נמלכה בתו והלכה לרבי רפאל שיברך אותה בזרע של קימא והוא הורה לה כי סגלה לבנים, היא להיות בשמחה, כשבא רבי שמואל לביתו והיא ספרה לו את דברי רבי רפאל, אמר, דבר זה אנו למדים מן התורה מן הנביאים ומן הכותבים.

מן התורה דכתיב, 'ותצחק שרה' ואחר כך ילדה את יצחק, מן הנביאים דכתיב (ישעיה נד א) 'רני עקרה', ואחרי כן נאמר 'כי רבים בני שוממה', מן הכותבים שנאמר (תהלים קיט ט) 'מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה'.

שאלה הבת, "אם אכן צחקה שרה לשם סגלה, מדוע התרעם הקב"ה עליה", ורבי שמואל השיב, סגלה צריכים לעשות רק כשהצדיק מבטיח, אם הקב"ה בעצמו מבטיח אין צורך בסגלות, וזה היה חטאה. (סיפורי חסידים)

רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קרתי (יט ח)

בעת מחלתו של הרה"ק רבי יעקב יהודה מנאדרין זיע"א בעל וישרש יעקב, הודיע הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א על רצונו לבוא ולבקרו בביתו, שניהם היו ידידים נאמנים, יחדיו נסעו אל הרה"ק רבי יצחק מוורקא זיע"א ואחריו אל הרה"ק רבי זב בעריש מביאלה זיע"א, שם היו מהיושבים ראשונה.

מאחר ודרכו של רבי יחיאל היתה תמיד ברעש וגם בגסיעותיו, ודרכו של הרבי מנאדרין היתה להפך, בשקט ובענות רוח, ובכל עת שהיה עליו לנסע היה נזהר מאד מפל פרסום שהוא, הוא שלח להשיב כי הוא ישמח בבקורו, אך בתנאי שיבוא בשקט ללא רעש.

בקור זה חל בפרשת וירא, והמארח הרבי מנאדרין עמד על ההפרש שבין אברהם ולוט בענין הכנסת אורחים, אברהם אבינו התבטל בפני אורחיו כאלו הם האדונים שלו ולו אין בית בכלל.

לעמתו עמד לוט ואמר, 'כי על כן באתם בצל קרתי', כלומר הוא בעל הבית האמתי גם עכשו, ואלו המלאכים בעיניו רק עוברי דרך ארעיים, בחינת אורחים נטו ללון ורק שרויים בצל קורתו. עמד הרבי מאלכסנדר ואמר, "אלו באתי רק לשמע זאת, דיני". (מגיד דבריו ליעקב)

משהבחין בו פתח רבי דוד ואמר, "רש"י על הפסוק 'איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל', מפרש, 'צנועה היא', וקשה למאי נפקא מינא בכה, אלא בשעת בריאת העולם קטרגו המלאכים ואמרו, 'מה אנוש כי תזכרנו' (תהלים ח ה), אמר להם הקדוש ברוך הוא, המתינו מעט ותראו שיבוא אדם אחד ושמו אברהם, עבורו היתה פדאית כל הבריאה.

כאשר הגיע אברהם אבינו לעולם, הלכו המלאכים לראותו ולא מצאו בו כפי שדמו, כי ראוהו מתעסק בשורים, אמרו נלך ונשאל לאשתו, אולי ממנה ידע מה טיבו, על כך השיב להם אברהם אבינו עליו השלום, 'הנה באהל', צנועה היא ומצניעה עצמה, ולא תדעו מאומה.

אחר ששמע רבי אלעזר תורה זו, הבין שרבי דוד תפס את אשר עבר במחשבתו ואמר לו, "אם כך, אתם רבי", ונשאר בקוצק להסתופף בצל רבי דוד. (בישישים חנמה)

ספר הרה"ק הבית ישראל זיע"א שהוא שמע מפי החסיד המפרסם רבי בן ציון אוסטרובער זצ"ל, כי הרה"ק רבי יצחק מדוהובניט זיע"א תלמיד הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א ואבי המגיד רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זיע"א, השתדל תמיד להסתיר את מעשיו ועבד את ה' בהצנע.

בקטו חסידים לעקב אחר מעשיו, והתחבאו בחדרו בעת שלמד חמש עם ילדו הקטן, הם שמעו אותו מסביר לילדו בפרשת וירא, כי נודע למלאכים בעולמות העליונים גדל חשיבותו של אברהם אבינו עליו השלום, המפרסם יחודו יתברך בעולם ומכניס גרים תחת פנפי השכינה, השתוקקו אפוא להכיר ולהתבונן בהליכותיו.

בבואם התפלאו לראותו מתעסק בדברים פשוטים, מאכיל ומשקה אורחים וכיוצא בזה, לפיכך שאלו 'איה שרה אשתך', שמה נצליח להוציא הסודות מפיך, אחר שראו שהוא שם מסוה על פניו, השיב להם אברהם אבינו, 'הנה באהל', ומפרש רש"י, 'צנועה היא', כלומר, גם ממנה לא תדעו שמך דבר. (פאר ישראל)

ותצחק שרה בקרבה לאמר (יח יב)

אחר מספר שנים בהם צפתה בתו של הרה"ק רבי שמואל מקאמינקא זיע"א להפקד בדבר ישועה ורחמים, הזדמן

פרשת וירא

הכנה למצוה

סיפר הרה"ק הבאר יעקב מנדבורנה זיע"א, את אשר שמע בילדותו מפיו של זקן מופלג אשר למד בילדותו בישיבת הרמה של הרה"ק הייטב לב זיע"א בסיגעט, והוא סיפר בגדלו את אשר ראה בקטנו, עיניו ראו ולא זר.

לא כל בחורי ישיבת סיגעט היו נמנים על דגל מחנה החסידות, רבים מהם, ואף אותו אדם בתוכם, היו נמנים על משפחות יראי שמים שהלכו בדרכי אבותיהם בתמימות ובישרות, ולא היו מסתופפים בצילם של הצדיקים ממשיכי דרך רבינו הבעל שם טוב זיע"א.

עוסק היה הבחור בתורה והוגה בה יומם ולילה, כאשר ענייני העולם הזה כלל אינם מטרידים אותו. בשל כך, גם כשגונבה לאזנו הידיעה כי הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה זיע"א הגיע לעיר והוא יעבוד את עבודת קדשו, אם בתפילות נלהבות ואם בעריכת השולחנות, באחד מבתי הכנסת שבעיר, לא אמרה לו ידיעה זו ולא כלום. הוא אפילו לא העלה על דעתו ללכת לבית כנסת זה, באמרו לעצמו: עניין זה הוא של אדמו"רים וחסידים, ומה לי ולהם!?

היה זה בליל שבת קודש אחרי סעודת ליל שבת, כדרכו הלך הבחור להיכל הישיבה כדי לעסוק בתורה במשך שעות רצופות. סדר מיוחד היה לו לליל שבתות, בהם היה לומד ספרי דרוש ומחשבה לעורר את הלב, ולאחר מכן היה שוקע בלימוד גמרא עד לשעות הקטנות של הלילה.

אכן היכל הישיבה לא היה מלא כמו בשאר לילות השבתות, שכן בחורים רבים נהרו אל שולחנו של הרבי. אולם עדיין היו בחורים ממוצא דומה לשלו שאף הם לא חשבו לוותר על סדר לימודם, והחלו ללמוד במתיקות רבה.

עמד הבחור סמוך אל ארון הקיר שהיה מלא וגדוש בספרים חדשים גם ישנים בכל מקצועות התורה ושלף לעצמו ספר שאותו לא הכיר. הוא דפדף פה לכאן ולכאן, ודברי הספר נראו לו כמי שיכולים לדבר אל נשמתו ולעוררה. הוא לקח איתו את הספר והתיישב ללמוד בספר במנוחת הנפש.

עודו לומד בספר והנה הוא מופתע לראות כי הספר עוסק גם במעלה המיוחדת של ראיית פני הצדיק, שהיא בבחינת 'הויה עיניך

פניו הפכו לגלויות, אולם הוא לא הביט בקהל העצום שנאסף. הרבי נעץ את מבטו בבחור שישב על החלון ואמר: בחור, הסתכל וראה...

איש מהנוכחים לא הבין את כוונתו של הרבי. רק הבחור שאליו הופנו דברי הרבי, הבין אותם היטב. רצונו היה לראות את הרבי והנה הוא אכן רואה... הבחור המופתע מרוח קדשו של הרבי, הבין שהרבי למעשה רומז לו כי הוא כבר השיג את מטרתו, הרי הוא כבר ראה את הרבי, ועתה יכול הוא ללכת...

אחרי השבת חשקה נפשו של הבחור לבוא לפני הרבי. מראה פניו הקורנות לא זז מנגד עיניו, ורוח הקודש הגלויה צלצלה באזניו ללא הרף. הבחור הרגיש כי הוא חייב לפגוש פעם נוספת את הרבי, אלא שהוא לא ידע כיצד הוא יכול לעשות זאת. הלא הוא אינו חסיד והוא אינו מכיר ויודע בתהלוכות החסידים; מה הוא יכול לעשות או לומר כדי להיכנס אל חדרו של הרבי שמדי יום ביומו מקבל את אנשי העיר לעצה ולברכה!?

משום מה החליט הבחור שהרעיון אותו הגה הוא אכן הגיוני ומסתבר. הבחור היה אחראי בישיבתו של הייטב לב על "חברת אוכלים". חברה זו הייתה מופקדת על אספקת דברי מאכל לבחורים לומדי הישיבה מועטי היכולת. הבחורים שהגיעו ממשפחות עניות היו מקבלים מראשי החברה סכום מסוים שעמיו היו רוכשים בחנות המכולת מעט מאכלים למחיתם. את הכסף לחברה זו היו ראשי החברה אוספים בהזדמנויות שונות אל קופתם וממנה היו מחלקים לבחורים.

עתה החליט הבחור כי הוא יגיע אל הצדיק שבא לעיר ויבקש ממנו תרומה לטובת קופת "חברת אוכלים". במחשבתו סבור היה הבחור כי הרבי הלא מקבל כסף רב מבני העיר ובוודאי ישמח להרים תרומה הגונה לטובת בחורי הישיבה, העניים והעטופים ברעב. במחשבה נוספת הרהר הבחור לעצמו: הלא הרבי הוא בעל רוח הקודש גלויה, ובוודאי הוא רואה כי אכן הבחורים צריכים עזרה זו, כך הוא גם רואה כי אנכי גבאי צדקה נאמן וכל הכספים המגיעים לידי, מגיעים למטרתם. בוודאי, הרבי יפתח את ידיו וליבו ויתן לי סכום גדול ומכובד.

הבחור לא ידע את סדר לוחות הזמנים של הרבי ועם בואו הוא רואה את דלת הבית סגורה. לא היה זה זמן קבלת הקהל, והרבי

רואות את מורי". בספר הובאו דברים נשגבים בעניין זה ועל התועלת שיכול האדם להשיג בראייה זו, כאשר בין הדברים נאמר שיש בראיית פני הצדיק סגולה מיוחדת לזכרון לימודו.

הבחור, שבעל נפש היה, הבין שמן השמים אינו לידו לפתוח ספר זה וללמוד בו דווקא בשעה שהצדיק בעיר, והוא הודה הוא זיווה והוא הדרה. ולא בכדי נאמר בספר שסגולת ראיית פני הצדיק היא לבל ישכח תלמודו, אלא על מנת להודיעו שאל יחשוש לבטל מסדר לימודו הרגיל והקבוע בלילי שבתות, כי ביטולה זו קיומה, שעל ידי שילך לחזות בזיו פניו של הצדיק, בעריכת שולחנו הטהור, יזכה שתלמודו יתקיים בידו.

רחובות העיר סיגעט כבר היו שוממים והבחור לא ידע את נפשו כיצד ידע איה הוא המקום שבו האורח הנשגב, הצדיק מנדבורנה, עורך את שולחנו, אך עד מהרה מצא הבחור עובר אורח שידע לכוון אותו אל מקום עריכת השולחן הטהור.

הבחור שעמד משתומם בפתח בית הכנסת ראה שעריכת השולחן עדיין לא התחילה, אולם קהל עצום ורב כבר מילא את בית הכנסת והקיף כחומה בצורה את השולחן שסביבו ישבו נכבדי העיר, חסידים ואנשי מעשה, והמתינו לכניסתו של הרבי. הבחור בחר היטב את המציאות וראה כי הוא לא יוכל לעמוד קרוב לצדיק ולשמוע את דברי קדשו, אלא שהוא אמר לעצמו: הלא איני חסיד, לא באתי לכאן לשמוע את הרבי או לאכול שיריים מסעודתו; כל מה שאני מבקש הוא להביט בצורת קדשו, ואת זה יכול אני לעשות גם ממרחק.

לאחר שסרק במבטו את בית הכנסת, בניסיון למצוא מקום בו הוא יוכל להשקיף על הרבי בעריכת השולחן, הוא זיהה את אחד החלונות בקיר בית הכנסת, אשר לו מפתן רחב עליו ניתן לשבת בניחותא. קל רגליים וזריז היה, ולא חלפו דקות ארוכות עד שהבחור מצא את עצמו יושב על החלון וממתין לכניסתו של הרבי.

היה לבחור זמן רב להביט סביבו, ואולי גם לשנן את תלמודו, כיון שהצדיק לא נכנס אלא בשעה שתיים וחצי לאחר חצות הלילה. שקט הושלך בהיכל בית הכנסת כאשר הרבי נכנס מעוטף בטליתו הצחורה ופניו מכוסות. הרבי עוד לא פתח באמירת 'שלום עליכם' כשלתע הוא עשה דבר שמעולם הוא לא עשה: הרבי הסיר את הטלית מעל ראשו,

מזוויהל זיע"א, את אשר שמע מרבו הקדוש כי בכל יום נופל ברעיונו פירוש חדש בפרשת עקידת יצחק. בכל יום ויום הוא עוסק בפרשה זו ומחדש בה מילתא חדתא. שאל רבי אליהו את רבו ומורו: שמא ילמדנו רבינו מה חידוש היה היום בבית מדרשכם?

ניאות רבי שלמה ואמר לו: זה היום עסקתי בדברי הפסוקים (בראשית כב ז - ח): **'וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲנִי בְנִי וַיֹּאמֶר הֲנֵה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיִה הֵשֶׁה לְעֹלָה. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֲלֵהִים יְרָאָה לֹו הֵשֶׁה לְעֹלָה בְנִי וַיִּלְכְּו שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו. ופירש רש"י: "יראה לו השה - כלומר יראה ויבחר לו השה, ואם אין שה, לעולה בני'.**

ותהיתי לעצמי: הלוא אברהם ויצחק היו עסוקים כאן בדבר העומד ברומו של עולם ועניין נשגב מאין כמותו: עקידת יצחק, ובוודאי היה ליצחק אבינו צורך להכין את עצמו היטב כדי לקיים המצוה כדן, והיה מהראוי שאברהם אבינו יאמר לו גופא דעובדא כדי שיכין עצמו כראוי להיות עולה תמימה, ומיכי תיתי השיב אברהם אבינו ליצחק אבינו בקרירות שכזאת שהשית' יראה ויבחר לו השה, ורק אם אין שה - לעולה בני'!

אלא, הפליא הרה"ק רבי שלמה והסביר, אין זאת אלא לפי שאברהם אבינו הכיר היטב את יצחק בנו וידע בו שהוא תמיד מוכן ומזומן למסור נפשו על קדושת השם. כבר מילדותו היה יצחק אבינו מחונן למצוה גדולה זו של מסירות נפש להשם יתברך, ולכן ידע אברהם אבינו שאין לו צורך בהכנה יתירה לזו, ודי אם יאמר לו שייתכן שהיום יעקדוהו.

היה זה עם בערב שבת חנוכה כאשר הרה"ק רבי חנה מקאלאשיץ זיע"א חזר מטהרתו במקוה לכבוד שבת בשעה מאוחרת מאוד, סמוך לשקיעת החמה. המנורה הייתה כבר מוכנה משעה מוקדמת יותר, והרבנית כבר עמדה והמתינה עליו בהדלקת נר חנוכה כדי להדליק נר של שבת. רץ הרה"ק מקאלאשיץ לקראת הנרות חנוכה ומבלי לשהות אפילו כדי לסגור כפתורי מעילו ולחגור את אבנטו, בירך את ברכת הנרות בהתלהבות והדליק את הנרות.

סיפר זאת הרה"ק רבי יצחק'ל מפשעווארסק זיע"א והיה מפליא מאוד שלא השתנתה ברכתו של הרה"ק מקאלאשיץ בפעם הזאת שנאמרה ללא שום הכנה, משאר הפעמים שבוודאי הכין את עצמו כראוי לקראת המצוה. והיינו שהרה"ק מקאלאשיץ היה עומד במדרגה גדולה שהיה מוכן ומזומן תמיד לעשות מצוה כתיקונה.

הגבאי מיהר אל תוך החדר הפנימי שם שהה הרבי, והבחור נותר במסדרון.

לפתע שמע הבחור את הרבי פונה אל המשמש ואומר: יצחק משה! הואל נא להביא לי את ה'גרטל' (=האבנט) של שבת! הגבאי רץ להביא את הגרטל. לאחר רגע שוב אמר הרבי: יצחק משה, הב לי מים כדי ליטול את ידי! הגבאי הביא וקול הנטילה נשמע בעוז. היה רגע של שקט ולפתע שומע הבחור את הרבי פותח בעוז ובתעצומות באמירת 'לשם יחוד' לפני קיום מצות נתינת צדקה.

פיק ברכיים אחז בבחור וחרדה נוראה נפלה עליו. הוא כבר חשב לנוס על נפשו ולברוח מהבית מרוב פחד ויראה, אולם רגליו כאילו שותקו. הוא הבין שהוא אינו יכול לברוח אם הרבי מתכוונן לקיים מצוה על ידו... סיים הרה"ק הבאר יעקב מנדבורנה ואמר: עשרות שנים חלפו מאז שאותו בחור עמד ליד חדרו של הרבי עד שהוא סיפר לי זאת בשנות זקנותו. אדם ישיש היה, וכל גופו רעד ורטט כשהוא סיפר זאת. ולא רק שהוא רעד, אלא שגם אני השומע רעדתי בשומעי את האופן בו רבותינו התכווננו לקיום המצוה.

הסברים נפלאים על כך שההכנה למצוה גדולה אפילו ממעשה המצוה עצמה נותן לנו רבינו השפת אמת זיע"א (פרשת האזינו, תרל"ד): אבל אין הדבר רחוק שיותר כח והצלה יש בהכנת המצוה מגוף קיום המצוה. **אחד, כי עשיות המצוה הוא רק לשעה, וההכנה הוא לעולם.** ועל זה נאמר 'ושמרתם ועשיתם', וכפי מה שאדם שומר עצמו תמיד כדי שיהיה מוכן לקיים מצות השי"ת. כי בודאי כל היגיעה לשמור מהבלי עולם צריך להיות כדי להיות מוכן לקיים מצות השי"ת, וכפי הטהרה יוכל לקיים המצוה, ועל ידי השמירה זוכה לקיימה ונשמר מכל דבר כמ"ש שומר מצוה לא ידע רע.

ועוד **כי מי יוכל לקיים המצוה כמשפטה, אבל הרצון והכנה להמצוה הוא לעשותו כרצונו ית', ולזאת ההכנה והשמחה לבוא להמצוה חשוב מאוד כנ"ל.** ויש לדון קל וחומר ממה שאמרו ז"ל 'רהורי עבירה קשים מעבירה', כל שכן מדה טובה, הרהורי מצוה שאדם מהרהר ומשתוקק לקיים פקודת השי"ת טובים מהמצוה, ושומרים האדם, ועל ידי זה אין עושין עוונות כנ"ל.

סח הרה"ח הישיש רבי אליהו ראטה זצ"ל, נאמן ביתו ואיש סודו של הרה"ק רבי שלמה

שהה בחדרו. אלא שמחוסר ידיעת סדרי הרבי, החליט הבחור כי אך למותר הוא ללכת ולחזור שוב בזמן אחר. אם הוא כבר כאן, עליו להיכנס אל הרבי, ואם דלת הבית נעולה, יקיש עליה עד שיפתחו.

הגבאי של הרבי "יצחק משה" היה שמו, שמע את הדפיקות על הדלת, אולם אפילו לא עלתה על דעתו לפתוח את הדלת ולהכניס את האורח להפריע לרבי. ואילו הבחור, כשראה שהדפיקות על הדלת לא מועילות, החליט שמוטב יעשה אם הוא ידפוק על החלון; דפיקות על הזכוכית נשמעות טוב יותר בבית, וכך בוודאי יפתחו לו את הדלת והוא יוכל להיכנס אל הרבי.

הגבאי "יצחק משה" שנחרד לשמוע את הדפיקות על החלון, מחששו שמא הזכוכית תתנפץ, והלוא אין הם אלא אורחים בבית זה, מיהר לפתוח את הדלת. לרגע עלתה בו מחשבה כי יתכן ומדובר כאן בעניין של פיקוח נפש, וזו היא הסיבה לבהלתו של אותו אדם שאינו מתיימש, דופק על הדלת ועל החלון עד שיפתחו לו, כדי שיזכירו זאת בהקדם אצל הרבי. לרגע הוא גם חשב שהוא גם יקבל "גבאי געלט" (=דמי גבאי, הכסף שאותו החסידים היו נותנים לגבאי, במיוחד כשהיה עושה להם שירות מיוחד ויוצא מהכלל).

אין לשער ואין לתאר את כעסו של "יצחק משה" הגבאי כשפתח את הדלת וראה מולו את בחור הישיבה הצעיר שמראהו הוכיח עליו כי הוא אינו נמנה על קהל החסידים, והנה הוא שומע אותו מסביר שהוא בא להתרים את הרבי לטובת "חברת אוכלים" של הישיבה המקומית ושהוא עומד בראשה. הבחור עמד נבוך בהחלט, בורותו בהלכות החצר והרבי הביאו אותו למצב כזה, בעוד שכל כוונתו הייתה לטובה. והגבאי שראה את הבחור נותר על עמדו, המשיך לצעוק עליו: הלא תבוש ותכלם, שבאת להפריע את מנוחתו של הרבי הקדוש בעד בצע כסף. וכי השתבשה עליך דעתך שדופק אתה על הדלת ועל החלון כדי להשיג כסף מהרבי?!

לא הבחין "יצחק משה" הגבאי כי הוא מדבר בטונים גבוהים מאוד, כמעט בצעקות, וקולו הולך ונשמע עד לחדרו של הרבי. הרבי הקשיב וידע כי מדובר בבחור שמגיע לבקש צדקה עבור בחורי הישיבה, ולפתע נשמע קולו הרך של הרבי אומר: יצחק משה, הכנס אלי את הבחור.

באותו רגע שינה יצחק משה הגבאי את סבר פניו והכניס את הבחור אל תוך הבית, כשהוא מורה לו להמתין. בבית בו התאכסן הרבי היו שלשה חדרים, חדר לפנינים מחדר, וכל שלשת הדלתות היו פתוחות למצוה.

מילין יקדין וחידושים נפלאים מלוקט מדברות קדשו ותורתו של רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הֵתָא תְּהֵתָא

תְּהֵתָא דְאִוְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

עשרה צדיקים בגופו של אדם - מגינים על כל הנפש

קטנה שהיא האדם, אם יש עשרה צדיקים היינו עשרה איברים ששומרם שישארו בבחינת 'צדיקים', כבר פעל אברהם אבינו שיגנו על העיר. וכאשר שומר על עשרה מאיבריו ועובד עליהם שיהיו צדיקים ומתנהג בהם כראוי, אזי מגין על כל גופו, ויכול להמשיך לכל איבריו שיהיו גם הם צדיקים.

הסיוע מן השמים כפי שמירת האדם

וכפי מה ששומר עצמו כך יזכה שיסייע ה' בידו ויורה לו דרך אמת, כי הקב"ה נוהג עם האדם כמו צל, וכן כתוב (תהלים קכא ה) 'ה' צלך', כמו צל שמתנועע לפי תנועות האדם כך גם הקב"ה נוהג עם האדם כפי הנהגתו שלו [כמו שכתב בשל"ה (תולדות אדם השער הגדול) בשם מדרש וזהיר: 'ה' צלך על יד ימינך', מהו 'ה' צלך', כצלך, מה צלך אם אתה משחק לו הוא משחק לך, ואם אתה בוכה לו הוא בוכה כנגדך, ואם אתה מראה לו פנים זעומות או מסוברות אף הוא נותן לך כך, אף הקדוש ברוך הוא צלך, כשם שאתה הווה עמו כך הוא הווה עמך], ואם שומר האדם את עצמו כך משמרים אותו מן השמים. וכן נודע מספרי חסידות על המשנה (אבות פ"ב מ"א) 'דע מה למעלה - ממך', שהנהגה העליונה היא 'ממך', כמו שנוהג האדם בעולם הזה כן נוהגים עמו מן השמים, הן לטוב הן למוטב.

בבן פורת יוסף (חיי שרה): 'דע מה למעלה ממך', כי 'ממך' נתעורר 'למעלה', אי רחמים רחמים ואי נתעורר אכזריות ודין למטה גורם כך למעלה וכו', וזהו שאמר הכתוב (תהלים סב ג) 'כי אתה תשלם לאיש כמעשהו' וגו'. וכך הוא באור האמת להמגיד ממעזריטש ע"ה (מהדו' תרס"א עמו' סד.), ובמאור עינים (מטות ד"ה דנודע) ועוד.

ידיהם (ר"ן נדרים שם). ובכך מציל את כל גופו הנקרא עיר קטנה (נדרים לב:).

הוא מה שכתב בשפת אמת (וירא תרנ"ו ד"ה בפסוק המכסה) שכמו אברהם אבינו ע"ה ביקש מה' יתברך (בראשית יח לב) אולי 'מצאון עשרה צדיקים בתוך העיר שיגנו על סדום, ואמר לו ה' יתברך 'לא אשחית בעבור העשרה', כן הדבר גם בעיר

וַיֹּאמֶר אֶל נָא יַחַר וְגו' וַאֲדַבְרָה אִךְ הַפְעַם אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרֵה וַיֹּאמֶר לֹא אֶשְׁחִית בְּעִבּוֹר הָעֶשְׂרֵה (יח, לב).

איתא בגמרא (נדרים לב.) 'עשרה שליטים' (קהלת ט, יד) אלו עשרה איברים, שתי עינים ושתי אזנים ושתי ידים ושתי רגלים וראש הגוייה ופה, שהם השולטים באדם, שרוב מעשי האדם נעשים על

מִילְתָא דְפְלִיאָה

עיקר מצות צדקה הוא הנאת העני

וַיִּקְמוּ מִשֵּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקְפוּ עַל פְּנֵי סָדֵם וַאֲבָרָהֶם הִלֵּךְ עִמָּם לְשִׁלְחָם (יח, טז). מעלת עשיית חסד וצדקה גדולה מאוד, ואף אם תהיה כוונת האדם להנאת עצמו אין נגרע משכרו, כי העני נהנה ממנו אף שלא היתה כוונתו ראויה.

וכן כתב באמרי פנחס השלם (שער עבודת ה' אות מח) בשם הבעל שם טוב שבג' דברים אין הכוונה מעכבת, צדקה כי מכל מקום העני נהנה, מקוה שמטהרת ממילא, והמלמד תורה כי התלמיד מחכים ממילא.

בזה פירש בדברי יחזקאל (וירא ד"ה ויקומו) את דברי רש"י (בראשית יח, טז) כל השקפה לרעה חוץ מ'השקפה ממעון קדשך' (דברים כו טו), שגדול כח מתנות עניים שהופך מידת רוגז לרחמים. היינו כשמשקיפים ומתבוננים בעומק מעשי האדם רואים שמעורב בהם כוונות ופניות עצמיות, אבל כשעוסק במתנות עניים אין בכך רע כי העיקר הוא שהעני נהנה ממנו, ואף אם משקיפים לעומק ליבו אין הדבר מפחית מחשיבות מעשי הצדקה.

כיוצא בזה מצינו באהבת ציון (דרוש י) בשם אביו הנודע ביהודה: שבכל המצות צריך לעשות המצוה לשם שמים ולא על מנת לקבל פרס, מה שאין כן בצדקה, משום שכל מצוות ה' אם אינו עושה לשם מצוה אין בו ממש ואינו עושה כלום, שהרי אם נטל לולב או הניח תפלין וציצית לולא שיש בזה מצות הבורא יתברך שציונו לעשות כן אין במעשה הזה שום תועלת מצד עצמו, ורק מפני שמקיים מצות הבורא שציונו לעשות כן קיום המצוה גורם חשיבות ויקר תפארת המעשה, לפיכך אם אינו עושה לשם מצוה אין בו ממש, אבל בנתינת צדקה אף שאין בו מחשבת מצוה מכל מקום הרי יש תועלת לעני בעשייתו, שאין הבדל אצל העני אם הנותן עושה צדקה לשמה או לא.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ההתמדה בעבודת ה' כל ימי האדם

(משלי כ ז) 'מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו'.

יחשיב עצמו לרשע כנגד כל העולם

דבר נפלא נמצא בספר אוהב ישראל מהרב מאפסא ע"ה (ליקוטים) על מה שאמרו בגמרא (נדה ל). 'אפילו כל העולם אומרים עליך שאתה צדיק תהא בעיניך כרשע', מה תועלת תבוא מזה לעולם שיחזיק את עצמו לרשע, אלא לפי שאדם צדיק הרי הוא מחייב את כל העולם שנחשבים כנגדו לרשעים, לכך יחשיב עצמו כרשע כדי שיהיה בכך לימוד זכות לכל העולם, וכך ראוי לאדם שתהיה עבודתו כדי להצדיק וללמד זכות על כל העולם ולא להנאת עצמו, ועל זה משביעים את הנשמה קודם ירידתה לעולם, שתהיה כל עבודתה רק לטובת ולתועלת הכלל, לעורר לימוד זכות לכל באי עולם.

אבל לאחר מכן כבר אינו בחזקת זה, וכמו שכתוב (איוב טו טו) 'הן בקדושו לא יאמין'.

האדם מזכה במעשיו הטובים את העולם כולו

עוד יש לו לאדם לזכור שבכל מעשיו הרי הוא מזכה את כל העולם כולו ולהיפך, וכמו שמצינו אצל אברהם אבינו, שאחר שעמד בנסיון העקידה זיכה לעצמו ולכל העולם, שבכח העקידה מתקיימים ישראל בכל הגלויות. וכן כתב ברוח חיים לבעל נפש החיים ע"ה על מה שכתוב במשנה (אבות פ"ה מ"ה) 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכולם וכו', שדקדק שכאן נקרא בשם 'אבינו', ואילו לעיל במשנה (שם מ"ד) אמר 'עשרה דורות מנח ועד אברהם' ולא אמר אבינו, אלא שרק אחר שעמד בנסיונות וזיכה לבניו אחריו, אז נקרא בשם אברהם אבינו, וכמו שכתוב

כִּי עָתָה יִדְעָתִי כִּי יִרְא אֱלֹקִים אִמָּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת בְּנֵךְ אֶת יְחִידֶךָ מִמֶּנִּי (כב יב). כל ימי חיי האדם עליו לעבוד את ה' במצות ומעשים טובים, ואל לו לנוח אף לרגע אחד, כי עדיין לא השלים תיקונו בעולם הזה, וכמו שאמרו בגמ' (קידושין מ:): 'לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות וכו', ואמרו 'לעולם' כי גם אחר שעשה את המצוה שוב צריך להרגיש שעדיין חציו חייב, ורק לאותו רגע הכריע עצמו לכף זכות, ואחר כך חזר לכמות שהיה, ועליו להמשיך ולהתגבר במעשים טובים.

וכן כתב הרב בעל ייטב לב ע"ה (נח ד"ה א"י תמים) לבאר הנאמר באברהם אבינו 'עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה', ומהו 'עתה ידעתי' הרי כבר עמד בהרבה נסיונות מתחילה, אלא רק ברגע זה שעמד בנסיון הרי הוא ירא אלהים,

מדוע אכן לא נקרב יצחק אבינו ע"ה

נפשם על קדושת ה' על הרוב וסובלים עינויים קשים שלא לכפור בה' אחד, ואף אם הם בורים ועמי הארץ ואין יודעים גדולת ה'. וגם במעט שיודעים אין מתבוננים כלל ואין מוסרים נפשם מחמת דעת והתבוננות בה' כלל. אלא בלי שום דעת והתבוננות, רק כאילו הוא דבר שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד בלי שום טעם וטענה ומענה כלל והיינו משום שה' אחד מאיר ומחיה כל הנפש. עכ"ל.

ומנין בא כוחם של כל אחד מישראל למסור נפשו לפני ה' יתברך, לפי שכח זה טבוע בבני ישראל בכח האבות שעשו כל מעשיהם למען הדורות העתידיים לצאת מהם, ובייחוד בכוחו של יצחק אבינו ע"ה שפשט צווארו על גבי המזבח למען שמו יתברך, וכח זה הוטבע בבניו ובני בניו עד סוף כל הדורות. שכן מעשה אבות סימן הוא לבנים, כלומר, סימן הוא לבנים שיוכלו לנהוג מנהג אבותיהם, שנמשך כח מסירות נפש בעזרת ה' יתברך לדור דורים עד סוף כל הדורות.

יוצא מבן אחר שהיה נולד לו לאברהם אבינו ע"ה.

הקב"ה חפץ שאומתו תצא מאדם שפשט צווארו לרצון ה'

אולם הביאור בזה - אמר מו"ר אבי ע"ה דבר נפלא על פי דברי המקובלים, כי רצה הקב"ה שזרע אברהם עבדו, זרע יעקב בחירו, יהיו בניו של יצחק אבינו שפשט את צווארו בעקידה ומסר את נפשו על גבי המזבח, וכיון שאילו היה קרב לא היה יוצא ממנו זרעו, נמצא כי כלולים בו כל זרעו העתיד לצאת ממנו לדורי דורות, ואף אנחנו כולנו מסרנו נפשנו בהיותנו כלולים בו, משכך בניו דבוקים ברושם הקדושה ממסירות הנפש הלוז עד שנהיה אצלם כטבע הטבוע בנפשם עד סוף כל הדורות.

אילו היה נקרב יצחק ע"ה, ובני ישראל היו באים מבן אחר של אברהם, או אז לא היה זה מוטבע בנפשם ובטבע תולדתם. כפי שידועים המה דברי בעל התניא ע"ה (לקו"א פ"ח): אפילו קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים

אֶת בְּנֵךְ אֶת יְחִידֶךָ (כב ב). אברהם אבינו הובטח מפי הקב"ה 'כה יהיה זרעך', וכשהצטוו להקריב את בנו יחידו הוצרך לוותר על ההבטחה שירבה זרעו ככוכבי השמים, שמעתי ממנו אבי זצוק"ל, כי אברהם אבינו ע"ה ביקש להקריב את יצחק אבינו ע"ה לקרבן, ואמרו חז"ל (ירושלמי תענית פ"ב ה"א, במדב"ר יז ב) שאפרו של יצחק אבינו ע"ה צבור לפני ה' יתברך, בעוד שלא נקרב, והאיל הוא שקרב תחתיו. אם כן ננסה לאמוד מה היה שכרו של עם ישראל אם היה קרב יצחק בעצמו.

הלא כל מה שאנו זוכים אף בדורנו ובכל חיינו הוא בזכות עקידתו של יצחק אבינו, וזאת בזכות העקידה עצמה ללא שבאמת הוקרב לקרבן, ועם כל זה יש לבני ישראל זכויות בלא סוף וגבול, אם היה קרב בעצמו לפני ה' יתברך - ריח ניחוח אשה לה', הרי גדולים ועצומים היו זכויותינו פי עשרת מונים, מדוע אפוא לא היה כך. ואם תאמר מהיכן היה יוצא עם ישראל - עם ישראל היה

הסתרות בעבודת ה' - תכלית הניסיונות

וְיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּה נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲנִי (כב, א).

פעמים הקב"ה מסתיר עצמו מעובד ה' וזאת כדי שיתאמץ האדם לעובדו, ועל ידי שמרגיש האדם שה' נסתר ממנו הרי שהוא מכניע עצמו ומבקש לשוב ולהתקרב, ע"י שמגלה בעצמו שבתוך ההסתר נמצא ה' יתברך ומתרחק ממנו רק כדי שיתגבר וישוב אליו, כדרך האב שמלמד את בנו ללכת שמתרחק ממנו מעט כדי שילמד ללכת בכוחות עצמו.

אך פעמים שההסתר כל כך גדול וקשה עד כי אינו יודע שיש כאן הסתר ושיש לו לגלות מה. ובזה האיר לנו **מרנא הבעל שם טוב הקדוש ע"ה** (תולדות יעקב יוסף ריש בראשית) ואמר, שזהו מה שאמר ה' **ואנכי הסתר אסתיר פני ממנו ביום ההוא** (דברים לא, יח), שבא לומר שאסתיר ממנו שנמצא בכלל בהסתר, ואנכי הסתר אסתיר. ועל כך אומר הבעש"ט 'אם ידע האדם שהקדוש ברוך הוא מסתתר שם, אין זה הסתרה, כי נתפרדו כל פועלי און'. שכאשר יודע האדם שלית אתר פנוי מיניה והרי הוא ממש בתוך זה ההסתר, אין זה הסתר לגביו. אך אם אינו מרגיש את ההסתור וסבור שדרכו מאירה לפניו והוא צדיק בעיני עצמו, מתרחק מלפני ה' יותר מעד עתה, וזהו 'אנכי הסתר אסתיר' שהקב"ה מסתיר ממנו את עצם ההסתרה ואין האדם מתעורר לשוב לעבודת ה'.

ואפשר להוסיף בדבריו, על דרך הידוע שהיה רגיל **הבעל שם טוב ע"ה** לומר והיה חוזר ומוכיח את תלמידיו בדברי המדרש שהובאו **בשל"ה הקדוש** (משפטים תורה אור אות ח'), 'ה' צילך' שהנהגת ה' עם האדם הרי היא כצל, נמצא שכפי שהאדם מתאמץ לגלות את שגנוז בתוך ההסתור, זוכה הוא שכנגד זה מגלה הקב"ה את הימצאותו מאחרי ההסתור ואז בקלות יותר יוכל לגבור על ההסתור ולסלקו.

גם בשעת ניסיון קרוב ה' אלינו

ועל כך דיברה תורה בנועם אמריה בפרשתנו 'והאלקים ניסה את אברהם', ופירש **הבעל שם טוב הקדוש** שהיה כאן הניסיון מצד התגברות מידת הדין הנקראת 'אלקים', ואברהם שהוא בבחינת החסד היפך הדין, שזהו כל מהות הניסיון

כי אם יראת שמים שלו, ואז הוא נבחן אם יעמוד בניסיון מאימת בוראו.

אברהם אבינו בניסיון העקידה ראה את המקום מרחוק

בזה פירש **העבודת ישראל** (וירא ד"ה ויקרא) את לשון הכתוב בהמשך הכתובים שבעקידת יצחק (בראשית כב ד) 'וירא את המקום מרחוק', כי הקב"ה הנקרא 'מקום' נראה לו לאברהם כאילו הוא מרחוק, ולא היה אברהם אבינו ע"ה יכול לדבק עצמו במדרגתו הראויה לו, וזה היה עצם הניסיון שלו שנסתלקה ממנו מדרגתו, ועם כל זה התגבר באמונתו לקיים דבר ה'.

גם בשעת הניסיון נשאר באדם רושם קדושה

ואם תאמר מה לי בידיעה זו אם בשעה שיש ניסיון מסלקים כל הדרגות ונסתרת חכמת נבונים, ואף אם אדע בזו השעה שבכל מקום ומצב נמצא ה' יתברך הטוב ומטיב - הלא בשעת הניסיון גם ידיעה זו נסתרת. תשובה לדבר האירנו **הרה"ק מברעזאן ע"ה** שכתב **בשפת אמת** (וישב ד"ה ויבוא), כפי מה שהאדם מתאמץ בכל עת ובכל שעה להתגבר בעבודת ה', הרי הוא קונה קנין בנפשו שלא לסור מרצון ה', וכידוע שהרגל נעשה לטבע שני בנפש האדם, ורושם זה נשאר בנפשו גם כשכל מדרגותיו מסתלקים ממנו, ועל ידי הרושם הקדוש הזה יש בו כוח להתגבר ולעמוד בכל הניסיונות.

אחר העקידה חזר אברהם לבהירותו

אחר העקידה אמר לו הקב"ה (בראשית שם פסוק ד) 'אל תשלח ידך אל הנער', כי אז שב אברהם אבינו ע"ה אל מדרגתו הראשונה לבהירות ודביקות, כלשונו של **הרה"ק בעל עבודת ישראל** (שם): היה מבין על ידי זה כי הקדוש ברוך הוא מלוא כל הארץ כבודו ואם יסתיר איש במסתרים אין נסתר מנגד עיניו. אמנם אל האדם נדמה כאילו חלילה אין הקדוש ברוך הוא רואהו, כי צריך להיות כן בשעת הניסיון כנ"ל. וזה שקרא המקום ה' יראה' ופירש התרגום 'דאת חמי ולא מיתחמי', דהיינו שנודע לו עתה שהקב"ה רואה את האדם תמיד גם כשהאדם אינו מרגיש הבהירות.

שלוקחים מן האדם את מדרגותיו ואינו רואה כיצד יש טוב ואור בתוכי הניסיון, ועם כל זה מתגבר ומשריש בקרבו כי גם זו לטובה ואף בתוך מיצר הסתר וחושך נמצא הטוב, בכך עומד בניסיון, שכן מוכיח כי דבוק הוא בה' אלוקיו בקשר אמיץ וחזק אשר כל כוחות עולם הזה לא יוכלו לכבות את האהבה שלו. ואף בדבר הנראה כדבר נפרד ח"ו ממנו יתברך שמו, הצדיק הזה מגלה כי גם בהסתר הגדול ביותר נמצא ה' יתברך. וכאשר עומד בניסיון זוכה להמתיק הדינים ולהפכם לרחמים וחסדים.

ודבר זה נוהג בכל אדם בכל מצב שנמצא בו בגשמיות או ברוחניות, צריך לדעת זאת ולהאמין שמכל מקום גם בזמן שנסתר ה' מן האדם עדיין הוא קרוב לכל המייחלים לחסדו, הן על כך נסובים דברי הנביא (ירמיה לא ב) 'מרחוק ה' נראה לי', כי גם בעודו רחוק מאתנו הרי הוא נראה אלינו, ובאמת שככל שהאדם מרגיש עצמו מרוחק ומשתוקק להתקרב אל ה', על ידי זה זוכה לבקוע רקיעים שתתקבל תפילתו שישבו ה' לקרב אותו אליו.

הסתלקות המדרגות בשעת הניסיון

זו היא אפוא הדרך להתקרב לאבינו שבשמים ולפיתך בשעה שמזמנים לפני האדם ניסיון בעבודת ה' מסלקים ממנו את מדרגותיו הרוחניות, כי אם היה האדם בתוקף מדרגתו והארתו הרוחנית לא היה הניסיון חשוב למאומה, כי מי פתי ימרה פי מלך עליון אשר מלכותו בכל משלה, והניסיון הוא רק כאשר מסלקין ממנו תחילה ההתקשרות שהיה קשור בה' יתברך על ידי הדעת ונשאר אצלו רק הבחירה ביראת ה', כלשון קדשו של **המאור עינים** (וארא ד"ה וארא): והניסיון הוא שמסלקין ממנו ההתקשרות שהיה קשור בה' יתברך על ידי הדעת בעת שבא לידי ניסיון, ונשאר אצלו רק הבחירה, כי לולא זה לא היה נקרא ניסיון, כי בודאי על ידי ההתקשרות אחז צדיק דרכו, עכ"ל. אלא שתחילה מסתירים ממנו את האורות הרוחניות, ולא נשאר אצלו

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להפיץ ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראלים

בני יששכר
 שארית ישראל
 תפארת שלמה
 יסוד העבודה
 מגן אברהם
 דברי יחזקאל
 פרי צדיק
 צדקת הצדיק
 חסד לאברהם

באר מים חיים
 יושר דברי אמת
 מנחם ציון
 אוהב ישראל
 מאור ושמש
 זרע קודש
 בת עין
 אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 מגורת זהב החדש
 מאור עינים
 אור המאיר
 עבודת ישראל
 קדושת לוי
 חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com